

SALON LUKIOIDEN OPETUSSUUNNITELMA

Yleinen osa

Hyväksytty opetuslautakunnassa 17.02.2009 § 45

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO

1. LUKIOKOULUTUKSEN TEHTÄVÄ JA ARVOPERUSTA

- 1.1. KOULULAIT
- 1.2. LUKIOKOULUTUKSEN TEHTÄVÄ OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEIDEN MUKAAN

2. SALON LUKIOIDEN TOIMINTA-AJATUS JA ARVOPERUSTA

- 2.1. SALON KAUPUNGIN KOULUTUKSEN TOIMINTA-AJATUS JA VISIO
- 2.2. KAUPUNGIN KOULUTOIMEN TAVOITTEET
- 2.3. KOULUTUKSEN ARVOPERUSTA JA ARVOPAINOTUKSET

3. OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

- 3.1. OPPIMIS- JA TIEDONKÄSITYS
- 3.2. TOIMINTAKULTTUURIN PÄÄPIIRTEET, OPISKELUYMPÄRISTÖ JA TYÖTAVAT
- 3.3. OPINTOJEN RAKENNE
- 3.4. TUNTIJAKO
- 3.5. KIELIOHJELMA
- 3.6. TIETOSTRATEGIA
- 3.7. OPISKELIJAKSI OTTAMINEN
- 3.8. LUKION OPETUSJÄRJESTELYT
- 3.9. USKONNON OPETUS

4. YHTEISTYÖ

- 4.1. KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖ
- 4.2. YHTEISTYÖ TOISEN ASTEEN OPPILAITOSTEN KANSSA
- 4.3. YHTEISTYÖ MUIDEN OPPILAITOSTEN JA TAHOJEN KANSSA

5. OPISKELIJAN OHJAUS JA TUKEMINEN

- 5.1. OHJAUSJÄRJESTELMÄ
- 5.2. LUKION TUTORTOIMINTA
- 5.3. LUKION OPPILASKUNTATOIMINTA
- 5.4. OPPILASKUNNAN OHJAUS
- 5.5. OPISKELIJAHUOLTO
- 5.6. ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVAT OPISKELIJAT
- 5.7. TUKIOPETUS
- 5.8. KIELI- JA KULTTUURIRYHMIEN OPETUS

6. OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

- 6.1. OPETUKSEN YLEISET TAVOITTEET
- 6.2. AINEKOHTAISET TAVOITTEET
- 6.3. AIEKOKONAISUUDET JA EHEYTTÄMINEN
- 6.4. KOULUN ULKOPUOLELLA ANNETTAVA OPETUS
- 6.5. KERHOTOIMINTA

7. ARVIOINTI

A. OPISKELIJAN ARVIOINTI

- 7.1. TAVOITTEET
- 7.2. KURSSISUORITUSTEN ARVIOINTI
- 7.3. KURSSEILLE OSALLISTUMINEN JA KURSSEILTA POISTAMINEN
- 7.4. OPINNOISSA ETENEMINEN
- 7.5. OPINTOJEN HYVÄKSILUKEMINEN
- 7.6. OPPIAINEEN OPPIMÄÄRÄN ARVIOINTI
- 7.7. LUKION OPPIMÄÄRÄN SUORITUS

B. LUKION TOIMINNAN ARVIOINTI

8. TODISTUKSET JA NIIHIN MERKITTÄVÄT TIEDOT

JOHDANTO

01.01.2009 tapahtuneen kuntaliitoksen myötä lukioiden opetussuunnitelmien yleinen osa tulee olla yhteinen uudessa kaupungissa. Lukioilla ovat lisäksi omat kuntakohtaiseen opetussuunnitelmaan perustuvat omat koulukohtaiset opetussuunnitelmat.

Lukiokoulutuksen opetussuunnitelmajärjestelmän osia ovat

- lukiolaki (629/1998) ja -asetus (852/1998)
- valtioneuvoston asetus lukiolaissa tarkoitetun opetuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja lukiokoulutuksen tuntijaosta (955/2002)
- Opetushallituksen määräys lukion opetussuunnitelman perusteista
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä opetussuunnitelma
- lukioasetuksen 3 § :n mukainen vuosittainen suunnitelma

Aikuislukion puolella opetussuunnitelmajärjestelmän osina ovat edellä mainittujen lisäksi

- perusopetuslaki (628/1998) ja – asetus (852/1998)
- valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (1435/2001)
- Opetushallituksen määräys aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista
- koulutuksen järjestäjän hyväksymä aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelma
- perusopetusasetuksen 9 § :n mukainen vuosittainen suunnitelma

Salon kaupungin strategia ja siitä johdettu sivistystoimen strategia-asiakirjat tukevat ja ohjaavat paikallista lukiokoulutuksen järjestämistä sekä paikallista opetussuunnitelman laatimista valtakunnallisten opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Opetussuunnitelmaa laadittaessa on otettu huomioon lukioiden toimintaympäristö, paikalliset arvovalinnat ja osaamisvahvuudet, resurssit sekä yhteistyökumppanit. Alueen luonto, ympäristö, olosuhteet, historia sekä elinkeino- ja kulttuurielämä tuovat opetussuunnitelmaan paikallisuutta. Eri alojen asiantuntijoiden kanssa tehtävällä yhteistyöllä pyritään lisäämään opiskelun käytännönläheisyyttä ja syvällisyyttä.

Opetussuunnitelmassa päätetään lukion opetus- ja kasvatustyöstä. Salon lukiot laativat opetussuunnitelman pohjalta lukuvuosisuunnitelmat opetuksen käytännön järjestämisestä. Opiskelija laatii henkilökohtaisen opetussuunnitelmansa lukion opetussuunnitelman sekä lukuvuosittaisen suunnitelman pohjalta.

Kuntakohtaista opetussuunnitelmaa on työstänyt työryhmä, jonka kokoonpano on ollut seuraava:

opetustoimenjohtaja Pia Setälä		Sivistyspalvelupalvelukeskus
rehtori	Ossi Rintala	Salon lukio
rehtori	Lea Merikanto	Perniön lukio
rehtori	Ari Leino	Halikon lukio
rehtori	Kalervo Friberg	Aikuislukio
lehtori	Matti Taneli	Salon lukio
lehtori	Tuula Halminen	Halikon lukio
lehtori	Eija Mäenpää	Perniön lukio
oppilaskunnan edustajia		

Opetussuunnitelma on laadittu edellä mainittujen lakien ja asetusten sekä Opetushallituksen määräyksen 33/011/2003 mukaisesti. Opetussuunnitelman laatimisessa on korostettu prosessin avoimuutta ja se on laadittu yhteistyössä koulujen kanssa. Opetussuunnitelma on ollut lausuntokierroksella kouluissa ja saatu palaute on otettu huomioon valmisteluvaiheessa. Kaikilla kouluyhteisön jäsenillä ja huoltajilla tulee olla mahdollisuus tutustua opetussuunnitelmaan. Täten opetussuunnitelma ja sen perusteella laaditut koulukohtaiset opetussuunnitelmat ovat julkisesti saatavissa ja yleisesti nähtävissä internetissä.

Opetussuunnitelma on dokumentti, jota kehitetään tarpeiden mukaan jatkuvasti.

1. LUKIOKOULUTUKSEN TEHTÄVÄ JA ARVOPERUSTA

1.1. KOULULAIT

Lukiokoulutuksen tavoitteet Lukiolain 2 §:n mukaan:

”Lukiokoulutuksen tavoitteena on tukea opiskelijoiden kasvamista hyviksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille jatko-opintojen, työelämän, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Lisäksi koulutuksen tulee tukea opiskelijoiden edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen elämänsä aikana.”

Hyväksyessään uudet koululait voimaantulevaksi 1.1.1999 lähtien eduskunta liitti niihin lausumia, joilla kiinnitettiin huomiota keskeisiin koulutuspoliittisiin kysymyksiin. Lakipakettiin liittyi osana laaja sivistysvaliokunnan mietintö, joka tarkensi lain linjauksia useilta osin.

Sivistysvaliokunta totesi, että yhä enemmän tulee kiinnittää huomiota ajattelun, ryhmässä toimimisen, tunteen ja itseilmaisun valmiuksiin. Oppimistulosten saavuttamisen ohella keskeisiksi oppimisalueiksi nousevat oppimaanoppimisvalmiudet, kommunikaatiovalmiudet ja itsensä kehittämishalukkuus osana elinikäistä oppimista.

Lukiokoulutusta vahvistetaan yleissivistävänä, ylioppilastutkintoon johtavana ja jatko-opintoihin valmistavana koulutusmuotona tavoitteena se, että puolet lukion suorittaneista jatkaa ammattikorkeakoulussa ja puolet yliopistoissa tai muissa korkeakouluissa. Lukiokoulutuksen tulee olla vastedes voimakkaassa yhteistyössä ammatillisen toisen asteen koulutuksen kanssa antaen opiskelijoille mahdollisuuden lukea hyväkseen opintoja eri koulumuodoista.

Tavoitteena koulun kehittämisessä työyhteisönä on, että koulu toimii nuorten kannalta turvallisena yhteisönä, jossa kukin yhteisön jäsen kantaa kokonaisvastuun opiskelijan parhaasta.

Lait korostavat seuraavia tekijöitä:

- * uusia oppimiskäsityksiä ja tavoitteita
- * oppimisympäristön turvallisuutta, vastuullisuutta ja tasa-arvoa
- * tavoitteellista ja suunnitelmallista toimintaa
- * tehokkaan arviointijärjestelmän rakentamista seurantaan auttavaksi ja toimintaa edistäväksi välineeksi
- * opetushenkilöstön riittävän korkeita kelpoisuusvaatimuksia koulutuksen tason turvaamiseksi

1.2. LUKIOKOULUTUKSEN TEHTÄVÄ OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEIDEN MUKAAN

Lukiokoulutuksen tehtävä muodostuu lukiolaissa, lukioasetuksessa ja opetussuunnitelman perusteissa määritetyistä kasvatusta- ja opetustyön valtakunnallisista päämääristä, Salon opetustoimen toiminta-ajatuksista ja tehtävistä että lukiokohtaisista painotuksista.

Lukio jatkaa perusopetuksen kasvatustehtävää. Lukiokoulutuksen tehtävänä on antaa laaja-alainen yleissivistys. Sen tulee antaa riittävät tiedot ja taidot lukion oppimäärään perustuviin jatko-opintoihin. Näitä tietoja ja taitoja mitataan lukion päättötutkintona olevalla ylioppilastutkinnolla.

Lukion tulee antaa valmiuksia vastata yhteiskunnan ja ympäristön haasteisiin sekä taitoa tarkastella asioita eri näkökulmista. Opiskelijaa tulee ohjata toimimaan vastuuntuntoisena ja velvollisuuksistaan huolehtivana kansalaisena yhteiskunnassa ja tulevaisuuden työelämässä. Lukiokoulutuksen tulee tukea opiskelijan itsetuntemuksen kehittymistä ja hänen myönteistä kasvuaan aikuisuuteen sekä kannustaa opiskelijaa elinikäiseen oppimiseen ja itsensä jatkuvaan kehittämiseen.

Aikuislukion opetussuunnitelma noudattaa Salon lukiokoulutuksen opetussuunnitelmaa aikuisille tarkoitettuun opetukseen soveltuvin osin ottaen huomioon aikuiskoulutuksen erityispiirteet.

2. SALON LUKIOIDEN TOIMINTA-AJATUS JA ARVOPERUSTA

2.1. SALON KAUPUNGIN SIVISTYSTOIMEN TOIMINTA-AJATUS JA VISIO

Lukio jatkaa perusopetuksen opetus- ja kasvatustehtävää. Lukiokoulutuksen tehtävänä on laajan yleissivistyksen antaminen. Lukion tulee antaa riittävät valmiudet lukion oppimäärään perustuviin jatko-opintoihin. Lukiossa hankittuja tietoja ja taitoja osoitetaan lukion päättötodistuksella, ylioppilastutkintotodistuksella, lukiodiplomeilla ja vastaavilla muilla näytöillä. Aikuislukio antaa lukion keskeyttäneille tai ammattitutkinnon suorittaneille mahdollisuuden elinikäiseen, tasa-arvoiseen ja syrjäytymistä estävään opiskeluun.

Lukion tulee antaa valmiuksia vastata yhteiskunnan ja ympäristön haasteisiin sekä taitoa tarkastella asioista eri näkökulmista. Opiskelijaa tulee ohjata toimimaan vastuuntuntoisena ja velvollisuuksistaan huolehtivana kansalaisena yhteiskunnassa ja tulevaisuuden työelämässä. Lukio-opetuksen tulee tukea opiskelijan itsetuntemuksen kehittymistä ja hänen myönteistä kasvuaan aikuisuuteen sekä kannustaa opiskelijaa elinikäiseen oppimiseen ja itsensä jatkuvaan kehittämiseen.

Salon kaupungin sivistystoimen toiminta-ajatus ja visio ovat seuraavat:

Toiminta-ajatus

Sivistystoimi tuottaa laadukkaat elämän iloa nostattavat palvelut osaavalla ja oikein kohdennetulla henkilöstöllä ja tehokkailla toimintatavoilla.

Visio

Salossa on Suomen vetovoimaisimmat sivistyspalvelut.

Salon kaupungin lukioiden arvoperusta muodostuu valtakunnallisista opetussuunnitelman arvolähtökohdista, opetustoimen toimintaa ohjaavista arvoista ja lukiokohtaisista painotuksista.

2.2. KAUPUNGIN KOULUTOIMEN TAVOITTEET

Yhteiskunnallisten muutosten nopeus asettaa koululaitokselle suuria haasteita. Tietojen ja taitojen oppimisen lisäksi on entistä voimakkaammin panostettava kykyyn hankkia ja soveltaa tietoa. Opiskelijan on saatava koulusta valmiudet kohdata muuttuvien ammattirakenteiden ja nopeasti vanhentuvien tietojen maailma, jossa peruskoulussa ja lukiossa annettu yleissivistävä opetus luo pohjan elinikäiselle koulutukselle.

Muuttuvan ja kehittyvän yhteiskunnan haasteet ja kaupungin yleissivistävän koululaitoksen vastaaminen niihin voidaan esittää seuraavana kaaviona:

LÄHTÖKOHTIA	TAVOITTEITA	VÄLINEITÄ
Muuttuva yhteiskunta	Oppimaan oppiminen	Modernit opetus-, opiskelu- ja työmenetelmät
Kansainvälistyvä maailma	Monipuolinen kielienopetus	Laaja kieliohjelma ala-asteelta lukioon
	Vieraskieliset luokat ja opetus	
	Kohdennettu koulutus	Maahanmuuttaja-opetus
	Kontaktien laajuus ja intensiivisyys	Kansainväliset yhteydet (sähköposti, internet, jne)
		Ystävyyuskoulut
		Opiskelijoita rohkaistaan osallistumaan vaihto-opilastoimintaan
Nopeasti muuttuvat ammattirakenteet	Hyvät perusvalmiudet	Valmiudet äidinkielen, vieraassa kielessä ja matematiikassa saavutettava peruskoulussa ja lukiossa

Tiedonhallinta ja
Soveltaminen

Tietotekniikan ope-
tuksen kehittäminen
ala-asteelta lukioon

Tutkimus- ja projek-
tityöskentelyn lisää-
minen

Tiivis yhteistyö muiden
koulujen kanssa

Yrittäjyys

Yrittäjätietouden ja
-valmiuksien lisää-
minen

Yksilöllisyyden
lisääntyminen

Valinnaisuus

Valinnaisuuden li-
sääminen kaikilla
koluasteilla

Joustavuus

Opintotarjottimet
yli oppilaitosrajojen

Profiloituminen

Koulun omaleimai-
suus

Koulukohtaiset
painotukset ja
kurssitarjonta

Yhteistyö

Yhteistyö yli koulu-
muoto- ja koulu-
asterajojen

Yksilöllisten opin-
to-ohjelmien raken-
taminen

Yhteistyö ympäröi-
vään yhteiskuntaan

Koulun lisääntyvä
yhteistyö vanhem-
pien, elinkeino-
elämän ja kulttuurielämän
kanssa

2.4. ARVOPERUSTA JA ARVOPAINOTUKSET

Salon sivistystoimen toimintaa ohjaavat eettiset periaatteet ja arvot ovat:

Palveluhenkisyys

- tunnistetaan erilaiset asiakastarpeet
- ystävällinen asiakaspalvelu

Luovuus

- erilaisten toimintatapojen mahdollistaminen
- tavoitehakuinen innovatiivisuus
- yhteisöllinen luovuus

Oikeudenmukaisuus

- kuntalaisten yhdenvertainen kohtelu

Yhteisöllisyys

- toimintarakenteiden kautta mahdollistetaan kuntalaisten tunnetta kuulua yhteisöön

Avoimuus

- päätöksenteon läpinäkyvyys
- avoin ajantasainen tiedottaminen

Salon lukioiden kasvatus- ja opetustyön lähtökohtana on ihmisoikeuksien ja elämän kunnioitus sekä toisten ihmisten huomioon ottaminen. Tämän humanin, elämänmyönteisen asenteen sisäistämisen edellytyksenä on terve itsetunto, taito tulla toimeen oman itsensä kanssa ja arvostaa itseään.

Terveet elämäntavat ovat sekä fyysisen että psyykkisen hyvinvoinnin perusta. Työn ja levon mielekäs jaksottaminen, terveelliset ravintotottumukset, omasta fyysisestä ja henkisestä kunnosta ja terveydestä huolehtiminen, säännölliset elämäntavat jne. ovat asioita, joilla viestitämme oman itsemme arvostusta ja samalla toisten hyvinvoinnista välittämistä. Hyvät tavat tukevat osaltaan kaikkien hyvinvointia. Hyvät käytöstavat ovat yleisesti hyväksytyjä toimintatapoja kohdata toinen. Hyvillä käytöstavoilla osoitamme sen, että otamme toiset huomioon ja kunnioitamme toinen toistamme. Käytöksemme ei ole vain ulkoista erilaisten muutosääntöjen mukaan toimimista, vaan sisäistynyttä, luonnollista ja syvältä käyvää toimintaa toisten huomioon ottamisessa ja toisten mielipiteiden kunnioittamisessa.

Lukiolainen on oman oppimisensa, osaamisensa ja maailmankuvansa rakentaja. Vaikkakin oppimistilanteet ovat sosiaalisia, yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen perustuvia, niin viime kädessä oppiminen on omiin henkilökohtaisiin kokemuksiin, uskomuksiin ja asenteisiin liittyvä yksilöllinen prosessi. Vastuu oppimisesta on siis yksilöllä itsellään. Opiskelijaa tulee ohjata itseohjautuvuuteen, jota mm. elinikäinen oppiminen yksilöltä edellyttää. Opiskelijan käsitykset itsestä oppijana vaikuttavat aiemman tietorakenteen ohella keskeisesti oppimiseen. Oppimistilanteissa myönteisen minäkuvan rakentamisella vaikutamme paitsi itse käsillä olevaan oppimisprosessiin myös yleisemmin terveen itsetunnon kehittymiseen.

Yhteistyöllä luomme oppimiseen yhteisöllisyyttä, yhteenkuuluvuutta ja samalla turvallisuutta. Toisten avoimesti ja rehellisesti välittämien kokemusten kautta oppimiselle yksilötasolla aukeaa uusia näkymiä aiemmin opittuun ja näin oppiminen edistyy. Oppimiselle turvallisen ympäristön luominen edellyttää, että yhteistyö on tasa-arvoon ja oikeudenmukaisuuteen perustuvaa toimintaa. Vuorovaikutuksen tulee perustua demokratiaan, sen tulee ottaa tasapuolisesti huomioon kaikkien

mielipiteet ja sen tulee rohkaista omien oppimiskokemusten ja mielipiteiden ilmaisuun. Mitä laajempaa ja monipuolisempaa yhteistyö on, sitä paremmat edellytykset luodaan oppimiselle. Yhteistyötä tulee olla paitsi oppiaineiden sisällä, eri oppiaineiden välillä, myös eri koulutusorganisaatioiden ja muiden yhteiskuntatahojen, eritoten työelämän, kanssa.

Koulun ja eri yhteisöjen välisen yhteistyön kautta lukiolainen saa kosketuksen yhteiskuntaan, sen eri toimintoihin ja toimintatapoihin sekä erilaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin ja niiden ratkaisutapoihin. Hän oppii tunnistamaan erilaisia yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanavia ja ymmärtää niiden merkityksen demokraattisessa päätöksenteossa. Samalla hän tutustuu yrittämiseen ja yrittäjyyteen, oppii arvostamaan työtä ja ahkeruutta ja etsimään luovia ja rohkeita ratkaisuja eri elämäntilanteissaan.

Kansainvälisellä yhteistyöllä kasvatamme nuoriamme eri kulttuureihin suvaitsevasti suhtautuviksi Suomen kansalaisiksi. Monikulttuurisuuden lähtökohtana on oma vahva kansallinen kulttuuri-identiteetti. Yhdessä tekemisestä ja yhdessä toimimisesta kasvava yhteisöllisyys eri oppiaineiden tarjoaman laajan yleissivistyksen kanssa antaa vahvan kansallisen kulttuuri-identiteetin vaatimat rakennusainekset. Globaalin maailman ongelmat paikallistuvat ja tulevat koskettavimmiksi kansainvälisessä kanssakäymisessä. Erilaiset ihmiskunnan tulevaisuudenkuvat henkilökohtaistuvat ja myös oma tulevaisuus erilaisine vaihtoehtoineen on yhä kiinnostavampi. Tämä puolestaan antaa eväitä omakohtaiseen elämänhallintaan erilaisten teknologioiden ja niiden sisältöjen maailmassa.

3. OPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1. OPPIMIS- JA TIEDONKÄSITYS

Oppiminen on konstruktivisen oppimiskäsityksen mukaan yksilöllinen, aktiivinen prosessi, jossa oppija on päämääräsuuntautunut tekijä. Nykyisessä oppimiskäsityksessä korostetaan opiskelijan aktiivista roolia oman tietorakenteensa jäsentäjänä. Oppiminen on myös yhteisöllinen prosessi. Opiskelijoille tulee luoda valmiuksia toimia yhteistyössä muiden kanssa. Tällaiseen yhteistoiminnalliseen oppimiseen sisältyy muiden muassa keskustelu muiden kanssa, opiskeluaineiston jakaminen ja toisten auttaminen. Yhteistoiminnallisen oppimisen perusajatus on se, että ryhmän jäsenet ovat oppimisensa lisäksi vastuussa myös muiden oppimisesta auttamalla heitä yhteisten päämäärien saavuttamisessa.

Sen selvittämiseen, mitä tieto on, kuuluu kriittinen suhtautuminen tietoon ja sen totuuteen. Näin opiskelijoista kasvaa laajasti tieteistä kiinnostuneita kansalaisia. Opiskelijoille tulee antaa myös perinteisen tietämään oppimisen lisäksi monipuolisia valmiuksia tarkastella tietoa siten, että he kykenevät soveltamaan sitä erilaisten ongelmien ratkaisemiseen ja myös arkipäivän tilanteisiin. Opettajien tehtävänä on auttaa opiskelijoita asettamaan kysymyksiä, ihmettelemään sekä päättelämään että soveltamaan tietoa. Opiskelijoilla tulee olla myös taito käyttää oppimisprosessissa erilaisia multimediatekniikkoja luovasti tilanteen mukaan.

Opettajilla tulee olla myös valmiuksia käyttää erilaisia oppimismetodeja, joita ovat muiden muassa ongelmalähtöinen oppiminen, projektioppiminen, yhteistoiminnallinen oppiminen, yhteisöllinen oppiminen, tutkiva oppiminen.

Kaiken kaikkiaan koulussa tapahtuvan oppimisen yhtenä tärkeänä tavoitteena on se, että opiskelijoista tulee opettajien myötävaikutuksella aktiivisia, luovia sekä yhteistoiminnalliseen ongelmanratkaisuun kykeneviä toimijoita yhteiskunnan eri toimialueilla.

3.2. TOIMINTAKULTTUURIN PÄÄPIIRTEET, OPISKELUYMPÄRISTÖ JA TYÖTAVAT

Salon lukiot toteuttavat sivistystoimen toiminta-ajatusta lukion yleissivistävää tehtävää korostaen.

Monipuolinen yleissivistävyys tarkoittaa sellaisten toimintatapojen käyttöönottoa kasvatus- ja opetustyössä, että ne palvelevat lukion kasvatus- ja opetustehtävää kaikkien oppiaineiden kannalta mahdollisimman monipuolisesti. Erilaisin useita oppiaineita integroivin kasvatusnäkökulmin ja niiden käytännön toteutuksin haetaan tätä syvyyttä yleissivistävyyteen. Salon lukioissa teknologia-, yrittäjyys-, kansainvälisyys- ja ilmaisukasvatus ovat tällaisia erityisiä näkökulmia yleissivistävyyteen.

Teknologiakasvatus humanismin hengessä tarkastelee luontoa ja ihmistä ja ihmisen käyttäytymistä matemaattis-luonnontieteellisten, historiallis-yhteiskuntatieteellisten ja katsomuksellisten oppiaineiden näkökulmasta. Teknologia on ihmisen ja luonnon välistä tasapainoista vuorovaikutusta kestävän kehityksen hengessä.

Ilmaisukasvatuksessa erilaiset yksilö- ja ryhmäilmaisuuksiin ja viestintään liittyvät opintokokonaisuudet toteutetaan pääosin äidinkielen, liikunnan, kuvataiteen ja musiikin keinoin.

Koulujen toiminnassa kansainvälisyyskasvatuksella tuodaan monikulttuurisuutta esiin oman kielen ja kulttuurin rinnalle. Eri kulttuurien välisellä vuorovaikutuksella edistetään erilaisuutta arvostavaa ilmapiiriä, luodaan sosiaalisten taitojen kehittymistä edistäviä kasvatustilanteita ja valmiuksia tehokkaaseen oppimiseen ja ongelmanratkaisuun nopeasti muuttuvissa, kansainvälistyvissä työelämän tilanteissa. Laaja kieliohjelma, vieraskielinen opetus, opiskelija- ja opettajavaihto, projektiluontoiset EU- ja muut kansainväliset hankkeet sekä tietoliikenteen avulla toteutettavat yhteydet ovat osa kansainvälisyyteen liittyvää koulutyötä.

Kansainvälisyydessä yhdistyy opiskelijoiden, opettajien, vanhempien ja muiden koulun sidosryhmien yhteistyö.

Vireä yhteistyö ja verkostoituminen eri tahojen kanssa ovat oppimisympäristöjä monipuolistavia tärkeitä tekijöitä. Opetussuunnitelmaa toteutetaan yrittäjyyshenkisesti yhteistyössä alueen yritysten ja erilaisten yhteisöjen kanssa. Salon lukioissa yrittäjyydellä tarkoitetaan sitä, että opiskelijat oppivat luottamaan omiin kykyihinsä ja mahdollisuuksiinsa, ovat toiminnassaan tavoitteellisia, omaaloitteisia, tasapuolisia ja muiden hyvinvoinnista huolta kantavia. Tämä sisäinen yrittäjyys edellyttää laajaa yleissivistystä, uuden tiedon omaksumis- ja soveltamiskykyä sekä ongelmien sieto- ja ratkaisukykyä. Se on tavoitteellinen

elämäntapa, johon voi tietoisesti valmentautua. Luokattomuus antaa hyvät edellytykset harjaantua yrittäjyyteen tarjoamalla opiskelijalle mahdollisuuksia tehdä tavoitteellisia yksilöllisiä valintoja ja tulevaisuuden suunnitelmia.

Vuosiluokkiin sitomattomassa järjestelmässä opiskelijat opiskelevat henkilökohtaisten valintojen ja omakohtaisen suunnitelman mukaisesti omaan tahtiin omin tavoittein. Opiskelija voi itse valita ja ajoittaa opiskelemansa opintokokonaisuudet, säädellä annettujen säädösten puitteissa oppimääräänsä ja sen suorittamiseen tarvittavaa aikaa. Tämä vapaus edellyttää oma-aloitteisuutta ja aktiivisuutta sekä vastuun ottoa omista opinnoista. Kyky ja valmius vastuunottoon vaihtelevat yksilöllisesti ja karttuvat iän mukana osana aikuistumista ja persoonallisuuden kasvua. Opiskeluympäristö tukee tätä kasvua kuhunkin yksilölliseen kehitys- ja elämänvaiheeseen sovitetulla ohjaus-toiminnalla.

Suunnitelmallisen opinto-ohjauksen avulla opiskelijat löytävät omat vahvuutensa, omat osaamisen alueensa ja ammatillisen suuntautumisensa. Opinto-ohjauksella on myös ennaltaehkäisevässä mielessä keskeinen opiskelijahuollollinen merkitys. Kodin ja koulun välisen yhteistyön ja erilaisten turvaverkkojen täydentämänä ja tukemana opinto-ohjaus on keskeinen jokaisen opiskelijan turva- ja menestystekijä.

Salon lukioiden toimintavahvuutena on jo pitkään jatkunut suunnitelmallinen toisen asteen oppilaitosten välinen yhteistyö, joka mahdollistaa tavoitteellisten lukiolaisten ammatillisten opintojen ja ammattiin opiskelevien lukio-opintojen harjoittamisen. Tämä sekä lukion ja korkeakoulujen ja yliopistojen välinen yhteistyö mahdollistaa sen, että opiskelijamme voivat tehdä jossain määrin jatko-opintoihin suuntautuvia valintoja jo lukio-opinnoissaan.

Opiskelijoiden, opettajien ja koko muun työyhteisön keskinäisellä yhteistoiminnalla luodaan positiivinen ja kannustava oppimisen ilmapiiri. Tekemisen iloa, viihtyisyyttä, turvallisuutta ja perinteitä arvostetaan. Korostamalla oppimista taitona, joka voidaan oppia, poistetaan monia oppimisen ja kasvun esteitä. Käyttämällä ja kehittämällä opiskelijan itsenäiseen työskentelyyn ja aktiivisuuteen ohjaavia työtapoja korostetaan opiskelijan omaa vastuuta oppimisestaan. Vahvuuksia korostavalla positiivisella ja rehellisellä palautteella kannustetaan opiskelijoita ylläpitämään ja kartuttamaan elinikäistä oppimishaluaan.

Monipuolisen harrastustoiminnan virittäminen ja ylläpitäminen esimerkiksi kerhotoiminnan avulla on osa lukion toimintakulttuuria. Vireä harrastustoiminta luo yhdessä toimimisen yhteisöllisyyttä, rikastuttaa opetusta ja tuo oppimiseen mm. sellaista ulottuvuutta, jonka avulla nostetaan esiin niitä erityislahjakkuuksia, joiden avulla suomalaista huippuosaamista ylläpidetään.

Salon lukioiden toimintakulttuuri on avoin, kehityshakuinen ja joustava: Opetus- ja ohjauspalvelut ottavat opiskelijoiden toiveet ja tarpeet huomioon ympäristön, yhteiskunnan ja ajan vaatimusten mukaisina.

3.3. OPINTOJEN RAKENNE

Lukio-opinnot muodostuvat valtioneuvoston antaman tuntijakoasetuksen 14.11.2002/955 mukaisesti pakollisista, syventävistä ja soveltavista kursseista. Kaikki lukion opiskelijat suorittavat pakolliset kurssit. Syventävät kurssit ovat opiskelijalle valinnaisia, oppiaineen pakollisiin kursseihin liittyviä kursseja, joita opiskelijan on valittava opinto-ohjelmaansa vähintään kymmenen. Lisäksi noudatetaan opetusministeriön päätöstä 162/430/2003 lukiokoulutuksen järjestämisluvasta.

Asetuksessa määrätyn syventävien kurssien vähimmäismäärän lisäksi lukiossa voi olla koulukohtaisia, lukion opetussuunnitelmassa määriteltäviä syventäviä tai soveltavia kursseja. Soveltavat kurssit ovat eheyttäviä kursseja, jotka sisältävät aineksia eri oppiaineista, menetelmäkursseja taikka saman tai muun koulutuksen järjestäjän järjestämiä ammatillisia opintoja tai lukion tehtävään soveltuvia muita opintoja.

3.4. TUNTIJAKO

Nuorille annettavan lukiokoulutuksen tuntijako on seuraava:

Oppiaine tai aineryhmä	Pakolliset kurssit	Syventävinä opintoina tarjottavien valtakunnallisten kurssien määrä
Äidinkieli ja kirjallisuus	6	3
Kielet perusopetuksen vuosiluokilta 1-6 alkava kieli (A-kieli)	6	2
perusopetuksen vuosiluokilta 7-9 alkava kieli (B-kieli)	5	2
muut kielet		16
Matematiikka		
lyhyt oppimäärä	6	2
pitkä oppimäärä	10	3
Ympäristö ja luonnontieteet		
Biologia	2	3
Maantiede	2	2
Fysiikka	1	7
Kemia	1	4
Uskonto tai elämäkatsomustieto	3	2
Filosofia	1	3
Psykologia	1	4

Historia	4	2
Yhteiskuntaoppi	2	2
Taito- ja taideaineet	5	
Liikunta	2	3
Musiikki	1-2	3
Kuvataide	1-2	3
Terveystieto	1	2
Opinto-ohjaus	1	1
Pakolliset kurssit	47-51	
Syventävät kurssit vähintään	10	
Soveltavat kurssit. Kurssit yhteensä vähintään	75	

Tuntijaon mukaisten pakollisten ja syventävien kurssien lisäksi voi olla koulutuksen järjestäjän päättämiä syventäviä ja soveltavia kursseja. Oppituntien lisäksi opinto-ohjauksessa opiskelijalle annetaan muuta ohjausta.

Opiskelija voi opiskella useampaa kuin yhtä A-kieltä. Jos toista kotimaista kieltä opiskellaan A-oppimäärän mukaisesti, on pakollisten kurssien määrä kuusi.

Saamenkieliselle, romanikieliselle tai vieraskieliselle opiskelijalle voidaan opettaa äidinkieltä ja kirjallisuutta suomi/ruotsi toisena kielenä -oppimäärän mukaan.

Jos saamenkieliselle, romanikieliselle tai vieraskieliselle opiskelijalle opetetaan hänen omaa äidinkieltään, opiskelijan äidinkielen ja kirjallisuuden ja muiden kielten pakollisten kurssien yhteismäärät sekä opiskelijalle pakollisten kurssien kokonaismäärä voivat olla 1 momentissa säädettyä pienemmät. Tässä tapauksessa toista kotimaista kieltä opiskellaan valinnaisena aineena.

Jos vieraskieliselle opiskelijalle opetetaan suomen tai ruotsin kieltä suomi/ruotsi toisena kielenä -oppimäärän mukaan, äidinkielen ja kirjallisuuden sekä toisen kotimaisen kielen tunnit saadaan jakaa mainittujen aineiden opetukseen siten kuin koulutuksen järjestäjä päättää.

Aikuisille annettavan lukiokoulutuksen tuntijako on seuraava:

Aikuiskoulutus 955/2002 § 9

Aikuisille annettavan lukiokoulutuksen tuntijako on seuraava:

Oppiaine tai aineryhmä	Pakolliset kurssit	Syventävinä opintoina tarjottavien valtakunnallisten kurssien määrä
Äidinkieli ja kirjallisuus	5	1
Kielet:		
A-oppimäärä	6	2
B 1-oppimäärä	5	2
Muut oppimäärät (B2, B3)		6
Matematiikka		
lyhyt oppimäärä	6	2
pitkä oppimäärä	10	3
Katsomukselliset ja yhteiskunnalliset aineet		
Uskonto tai elämäkatsomustieto	1	
Historia	3	
Yhteiskuntaoppi	1	
Filosofia	1	
Luonnontieteelliset aineet		
Fysiikka	1	
Kemia	1	
Biologia	2	
Maantiede	1	
Psykologia		2
Muita lukion tehtävään kuuluvia aineita ja aihekokonaisuuksia yhteensä vähintään	44	

Tuntijaon mukaisten pakollisten ja syventävien kurssien lisäksi voi olla koulutuksen järjestäjän päättämiä syventäviä kursseja sekä muita lukion tehtävään kuuluvia aineita ja aihekokonaisuuksia.

Opiskelijan tulee opiskella vähintään yhtä kieltä A-oppimäärän tavoitteiden mukaisesti. Joko A-kielen tai B 1 –kielen tulee olla toinen kotimainen kieli. Opiskelijalle tulee varata mahdollisuus opiskella valinnaisena aineena yhtä tai useampaa kieltä.

Opiskelijan, joka on aloittanut lukio-opintonsa 18-vuotiaana tulee opiskella 1 momentissa tarkoitettujen kurssien lisäksi vähintään yksi kurssi liikuntaa ja kurssi terveystietoa sekä kaksi kurssia kuvataidetta tai musiikkia tai yksi kurssi kumpaakin viimeksi mainittua ainetta.

Oppiaineiden opetuksen lisäksi opiskelijoille annetaan opintoihin liittyen ohjausta. Ohjaukseen osallistuminen on opiskelijalle vapaaehtoista.

3.5. KIELIOHJELMA

Salon kaupungin voimassaoleva kieliohjelma on seuraavanlainen:

A1 –kieli :	englanti	(3. luokalta alkaen)
A2 –kieli :	saksa, ru	(4. luokalta alkaen)
B1 –kieli :	ruotsi	(7. luokalta alkaen)
B2 –kieli :	ranska, saksa, venäjä	(8. luokalta alkaen)
B3 –kieli :	ranska, saksa, venäjä, espanja, kiina	(lukiosta alkaen)

Kieliohjelmaa voidaan B3 –kielten osalta laajentaa tarpeen mukaan yhteistyössä Salon aikuislukion kanssa. Ensi vaiheessa kyseeseen voivat tulla ylioppilastutkinnossa suoritettavat kielet (espanja, italia, portugali, latina).

3.6. TIETOSTRATEGIA

Tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäytön strategialla tarkoitetaan sellaisia toimintamalleja, joiden avulla kehitetään oppilaitoksen tieto- ja viestintätekniiikan hyödyntämistä opetuksessa ja opiskelussa. Koulutoimessa on laadittu erillinen tietotekniikan opetuskäytön strategia, jossa tätä aihepiiriä käsitellään laajasti.

3.7. OPISKELIJAKSI OTTAMINEN

Opiskelijaksi voidaan ottaa henkilö, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavan aikaisemman oppimäärän. Opiskelijaksi voidaan ottaa myös henkilö, joka ei ole suorittanut perusopetuksen oppimäärää mutta jolla katsotaan muutoin olevan riittävät edellytykset lukio-opinnoista suoriutumiseen. Koulutuksen järjestäjä päättää muista opiskelijaksi ottamisen perusteista sekä mahdollisesti järjestettävistä pääsy- ja soveltuvuuskokeista. Opiskelijaksi voidaan ottaa myös sellainen henkilö, jonka tarkoituksena on ainoastaan yhden tai useamman lukion oppimäärään kuuluvan oppiaineen suorittaminen.

Oppilaat sijoitetaan pääsääntöisesti oman oppilasalueensa lukioon ts. Halikon yläasteelta pyrkivät Halikon lukioon, Hermannin, Laurin ja Moision yläasteelta pyrkivät Salon lukioon ja Perniön yläasteelta pyrkivät Perniön lukioon. Sijoituksessa otetaan myös huomioon oppilaan lukema kieliohjelma. Ulkopaikkakuntalaisista Paimiolaiset sijoitetaan ensisijaisesti Halikon lukioon ja somerolaiset Salon lukioon.

Lukioon pyritään samanaikaisesti muiden yhteisvalinnassa olevien toisen asteen oppilaitosten kanssa. Pyrkiminen tapahtuu täyttämällä sähköinen haku- ja ainevalintakortti.

Jos lukioon pyrkineitä on enemmän kuin täytettäviä lukiopaikkoja, otetaan opiskelijat peruskoulun päättötodistuksen äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen, vieraitten kielten, uskonnon tai elämänskatsomustiedon, historian, yhteiskuntaopin, matematiikan, fysiikan, kemian, biologian, terveystiedon ja maantiedon arvosanojen mukaisessa järjestyksessä. Valinnassa voidaan ottaa huomioon lisäluokalta saatu arvosana, mikäli se on päättötodistuksen arvosanaa parempi.

Koulutuksen järjestäjä päättää aikuisille tarkoitettuun lukiokoulutukseen ottamisen perusteista.

Aikuislukion opiskelijaksi ottaminen on määritelty aikuislukion opetussuunnitelmassa.

3.8. LUKION OPETUSJÄRJESTELYT

Salon lukiot ovat **luokattomia kurssimuotoisia** oppilaitoksia. Jokainen opiskelija laatii oman opetussuunnitelmansa ja etenee sen mukaisesti.

Lukion voi suorittaa 2-4 vuodessa. Perustellusta syystä voidaan myöntää lisäaikaa. Yhden jakson aikana opiskelija suorittaa yleensä 4-6 **kurssia** oman valintansa mukaan. Kurssin laajuus on 38 tuntia. Oppiaineen oppimäärä koostuu yhdestä tai useammasta kurssista, jotka suoritetaan yleensä numerojärjestyksessä.

Ainekohtaisissa opetussuunnitelmissa voidaan antaa tarkempia suoritusohjeita.

3.9. USKONNON OPETUS

Uskonnon ja elämänskatsomustiedon opetus järjestetään lukiolain 9 §:n mukaisesti enemmistön opiskelijoiden uskonnon mukaisesti. Vähintään kolmelle evankelis-luterilaiselle kirkkoon tai vähintään kolmelle ortodoksiseen kirkkokuntaan kuuluvalla opiskelijalla, jotka eivät osallistu 1 momentissa tarkoitettuun uskonnonopetukseen, järjestetään heidän oman uskontonsa opetusta.

Muuhun kuin 2 momentissa mainittuihin uskonnollisiin yhdyskuntiin kuuluvalla vähintään kolmelle opiskelijalle, jotka eivät osallistu 1 momentissa tarkoitettuun uskonnonopetukseen, järjestetään heidän oman uskontonsa opetusta, jos opiskelijat sitä pyytävät.

Uskonnollisiin yhdyskuntiin kuulumattomalle opiskelijalle, joka ei osallistu 1 momentissa tarkoitettuun uskonnonopetukseen, opetetaan elämänskatsomustietoa. Opiskelijalle, joka aloittaa lukiokoulutuksen 18 vuotta täytettyään, opetetaan hänen valintansa mukaisesti joko uskontoa tai elämänskatsomustietoa.

4. YHTEISTYÖ

4.1. KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖ

Lukiolain 2 §:n mukaan nuorten lukiokoulutuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. Koulu pyrkii tehtävää hoitaessaan läheiseen yhteisymmärrykseen ja yhteistyöhön kodin kanssa tukemalla kotia sen kasvatustehtävässä. Kodin ja koulun yhteistyötä järjestettäessä huolehditaan siitä, että opiskelijoiden huoltajilla on vähintään kerran lukuvuodessa tilaisuus keskustella koulun rehtorin ja opiskelijan opettajien kanssa koulun opetus- ja kasvatustyöstä. Ensisijainen vastuu opiskelijaa koskevasta kodin ja koulun yhteyksien hoitamisesta on ryhmänohjaajalla. Kodin ja koulun luottamuksellisten suhteiden kehittymisen kannalta on merkittävää se, että myös opettajaa sitoo vaitiolovelvollisuus niissä asioissa, jotka hän opettajana on saanut tietoonsa opiskelijasta ja mahdollisesti myös hänen kotiolojaan koskevista asioista, jos asia on sen luonteen vuoksi pidettävä salassa.

Kodin ja koulun yhteistyön kannalta on välttämätöntä, että kodit ovat riittävästi selvillä koulun pyrkimyksistä ja toimintatavoista. Nimenomaan koulun tehtävänä ja vastuulla on aktiivisesti etsiä kuhunkin koulu yhteisöön parhaiten soveltuvat kodin ja koulun yhteistyömuodot.

Koulu tiedottaa kodeille ja huoltajille lukio-opiskelusta esimerkiksi jakamalla tiedotuslehden sekä pitämällä vanhempainiltoja ja avoimien ovien päiviä sekä kutsumalla vanhempia osallistumaan erilaisiin koulun järjestämiin tapahtumiin ja tilaisuuksiin. Opiskelijan tilanteesta tiedottavat koteihin ryhmänohjaajat, opinto-ohjaaja, terveydenhoitaja ja rehtori sekä eri aineiden opettajat. Usein myös opiskelijahuoltoryhmä on yhteydessä kotien kanssa.

4.2. YHTEISTYÖ ALUEEN 2. ASTEEN OPPILAITOSTEN KANSSA

Salon alueen 2. asteen oppilaitosten välistä yhteistyötä koordinoi yhteistoiminnan johtoryhmä, joka koostuu alueen koulutoimen- ja sivistystoimenjohtajista ja oppilaitosten rehtoreista. Käytännön yhteistyötä ohjaa, toteuttaa ja kehittää johtoryhmän keskuudestaan valitsema työvaliokunta. Käytännön yhteistyön joustavan sujumisen kannalta alueen opinto-ohjaajien yhteistoiminnalla on keskeinen merkitys. Paitsi että opiskelijat saavat kattavan ohjauksen mielekkäiden opinto-ohjelmien rakentamisessa koko alueen opintotarjonnasta, muodostavat opinto-ohjaajat yhteistyöllään tärkeän syrjäytymistä ehkäisevän alueellisen tukiverkon.

Lukion opiskelija voi valita erilaajuisia opintokokonaisuuksia Salon alueen toisen asteen oppilaitoksista. Samoin ammatillisen oppilaitoksen opiskelija voi suorittaa opintoja alueen lukioissa tai muissa ammatillisissa oppilaitoksissa. Opiskelija voi siirtyä esim. koko jakson ajaksi toiseen oppilaitokseen tai hän voi valita opinto-ohjelmaansa myös pienempiä opintokokonaisuuksia, jotka eivät edellytä pitkiä yhtäjaksoisia poissaoloja pääoppilaitoksesta. Yhteisesti sovitut lukuvuoden työajat ja jaksotus sekä joustavat työjärjestysratkaisut antavat mahdollisuuden tällaisten erilaisten opinto-ohjelmien toteutukseen. Viime vuosina on kehitelty myös sellaisia yhteistyömuotoja, jotka monipuolistavat perinteistä alueellista opinto-tarjontaa. Alueellinen 2. asteen koulutuksen yhteinen virtuaalikouluhanke, joka mahdollistaa

alueelliset etäopinnot ja opintojen etäohjauspalvelun paitsi monipuolistaa valittavia opintoja ja niiden toteutusta myös parantaa 2. asteen koulutuksen tavoitettavuutta. Aikuislukion opintotarjonta, joka täydentää päivälukioiden tarjoamia opintomahdollisuuksia, mahdollistaa opiskelun sovittamisen opiskelijan muuhun elämän-tilanteeseen nähden mielekkäällä tavalla ja nopeuttaa opintojen suorittamista. Alueellisesti toteutetulla liikunnan lajivalmennuksella haetaan tavoitteellisen lajiharrastuksen ja koulutyön mielekästä yhteensovittamista yhteistyössä alueen urheiluseurojen kanssa.

Alueellisen yhteistyön tarkoituksena on luoda erilaisia mahdollisuuksia 2. asteen opinnoille ja niiden käytännön toteutukselle. Tämä edellyttää yhteistyötä mahdollisimman monella eri tasolla. Virtuaalikouluhankkeen sisältöjen suunnittelu ja virtuaaliopintojen toteutus on edistänyt ja edistää edelleenkin merkittävästi eri oppilaitosten opettajien välistä yhteistyötä. Alueen oppilaitosten oppilaskuntien ja etenkin tutoropiskelijoiden välinen yhteistyö mm. tiedottamisessa ja alueellisen opintotarjonnan kehittämisessä tuo tärkeän opiskelijänäkökulman yhteistyöhön.

4.3. YHTEISTYÖ MUIDEN OPPILAITOSTEN JA TAHOJEN KANSSA

Ammattikorkeakoulun sijaitseminen paikkakunnalla mahdollistaa jo lukioaikana suuntautumisen mahdollisiin jatko-opintoihin. Vastaavasti ammattikorkeakoulun opiskelijat voivat osallistua lukio-opintoihin. Eryityisiä yhteistyöhankkeita ovat alueen lukioiden, ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulun sekä alueen yritysten kanssa yhdessä toteutettavat opintokokonaisuudet. Ammattikorkeakoulu- ja yliopistoyhteistyön mahdollisuudet täydennetään vuosittaisessa työsuunnitelmassa.

Opiskelijat voivat lukioaikanaan opiskella myös muissa korkeakouluissa ja yliopistoissa. Käytännössä opinnot suoritetaan pääosin omassa koulussa jonkun oman opettajan ohjauksen alaisena. Opintoihin liittyy myös lähiopetusta ao. korkeakoulussa tai yliopistossa. Opintojen toteutuskanavana on useimmiten avoin yliopisto. Tämän tyyppisistä korkeakoulu- ja yliopisto-opinnoista sovitaan erikseen lukuvuoden alkaessa. Samoin eri yliopistojen ja korkeakoulujen opettajien kuin myös muidenkin ulkopuolisten asiantuntijoiden käytöstä lukio-opetuksessa sovitaan tapauskohtaisesti erikseen.

Yhteistyötä perusasteen opetuksen vuosiluokkien 7-9 kanssa tehdään monella eri tasolla. Opinto-ohjaajien yhteistyö ja tutoreiden tuki lukiossa auttaa siirtymistä lukioon ja auttaa opiskelijaa oman opinto-ohjelmansa laadinnassa. Aineryhmäpalaverit, rehtoriyhteistyö ja eri oppiaineisiin liittyvät tiedotustilaisuudet helpottavat osaltaan kouluasteelta toiseen siirtymistä.

Musiikki- ja kansalaisopistossa opiskelijan lukioaikana suoritettuja opintoja hyväksytään soveltuvin osin lukion opinnoiksi. Samoin myös muiden yhteisöjen, esim. Opetushallituksen alaista taiteen perusopetusta antavien yhteisöjen, opintoja hyväksytään lukio-opinnoiksi. Opintojen kurssivastaavuuksista ja hyväksi lukemisesta on aina neuvoteltava vastaanottavan koulun rehtorin kanssa.

Lukio on kiinteässä yhteistyössä kaupungin liikuntatoimen kanssa käyttäen sen alaisia toimipaikkoja ja välineitä opetuksessaan tarvittaessa. Liikuntaseuroilta saadaan väline- ja asiantuntija-apua. Lukio ja kulttuuritoimi sekä nuorisotoimi

tekevät yhteistyötä musiikissa ja kuvataiteessa, käyttäen tarvittaessa toistensa tiloja sekä järjestämällä yhteisiä tilaisuuksia. Koulun ilmaisukasvatusta tukee ja täydentää yhteistyö teatterin, musiikin, kuvataiteen ja tanssin harrastajaryhmien kanssa.

Kirjastotoimen kanssa tehdään yhteistyötä opiskelijoiden ja opettajien tiedonhankinta- ja tiedonhallintataitojen kehittämisessä. Koulukirjastoa kehitetään osana kaupungin kirjastotointa. Lukion kirjaston verkko- ja muu aineisto valitaan lukion ja kaupungin-kirjaston yhteistyönä, hankinta, luettelointi ja käyttökuntoon saattaminen hoidetaan kaupunginkirjaston toimesta. Yhteistyöllä tuetaan joustavien opiskelujärjestelyjen toteutumista ja taataan kirjastoresurssien mahdollisimman tehokas käyttö.

Opiskelijan tukemiseksi on luotu turvaverkko, johon osallistuu terveydenhuolto ja sosiaali- ja poliisi sekä pelastustoimi. Toiminta on pääasiassa ennaltaehkäisevää ja auttaa erilaisissa ongelmatilanteissa. Seurakunta osallistuu kristilliseen kasvatukseen mm. päivänavauksin sekä antaa kriisiapua tarvittaessa.

Salon lukioiden toiminnan yhtenä kasvatuksellisenä painotuksena on yrittäjäyys. Yrittäjäyyskasvatuksen eräänä näkyvänä toteutusmuotona on monipuolinen yhteistyö alueen elinkeinoelämän kanssa. Tämän yhteistyön käytännön toteutuksessa Salon kaupungin kehittämis- ja elinkeinotoimi on tärkeä yhteistyökumppani. Yhteistyötä kehitetään ja toteutetaan alueen yritysten ja julkisen hallinnon eri sektorien kanssa järjestämällä mm. työelämään tutustumista ja yritysvierailuja sekä kehittämällä yhteisiä soveltavia kursseja.

5. OPIKELIJAN OHJAUS JA TUKEMINEN

5.1. OHJAUSJÄRJESTELMÄ

Opinto-ohjaus

Opinto-ohjauksen tavoitteena on tukea opiskelijan kokonaisvaltaista yksilöllistä ja sosiaalista kehittymistä, sekä tukea ja auttaa opiskelijaa selviytymään parhaalla mahdollisella tavalla opiskelustaan. Opinto-ohjaus edistää opintojen valinnaisuuden, joustavuuden ja monimuotoisuuden toteutumista sekä auttaa opiskelijaa kehittämään opiskelutaitoja ja lisäämään elämänsuunnittelutaitoja. Opinto-ohjaus syventää opiskelijan tietoja työelämästä, ammasteista, koulutusmahdollisuuksista ja valintojen merkityksestä opintojen ja työelämän kannalta. Lopullisena tavoitteena on itseohjautuva opiskelija. Opinto-ohjauksessa korostuvat kasvatukselliset piirteet, jotka tukevat aikuistuvien nuorten itsenäistymistä ja kypsymistä.

Ohjaus kuuluu yhteisesti kaikille opettajille, erityisesti ryhmänohjaajille, opinto-ohjaajille ja rehtorille. Opinto-ohjauksessa voidaan käyttää apuna myös vertaistutoreja varsinkin tiedotustoiminnassa.

Opinto-ohjaaja ohjaa ja organisoii ohjaustoiminnan kokonaisuutta ja työnjakoa. Tehokas opinto-ohjaus edellyttää edellä mainittujen lisäksi terveydenhoitajan ja toisinaan myös tutorien kiinteää yhteistyötä keskenään.

Opinto-ohjaajan antama ohjaus

Opinto-ohjaajalla on kokonaisvaltainen vastuu lukion opinto-ohjauksesta. Hän vastaa ohjauksen suunnittelusta.

Hän myös huolehtii opiskelijoiden henkilökohtaisesta ohjauksesta. Tärkeä sija on luonnollisesti ammatinvalinnan ohjauksella. Myös opinto-ohjaaja pyrkii käytettävissä olevin keinoin edistämään opiskelijoiden hyvinvointia sekä ehkäisemään syrjäytymistä. Opinto-ohjaajan tehtävänä on selvittää opiskelijan opiskeluvaikeuksien syitä sekä tukea opiskelijaa vaikeuksissa, jotka estävät tehokkaan opiskelun. Tarvittaessa opinto-ohjaajakin on yhteydessä vanhempiin ja terveys- ja sosiaalitoimeen. Tarpeen vaatiessa kokoonnutaan moniammatillisissa ryhmissä yhdessä opiskelijan ja hänen vanhempiansa kanssa. Opinto-ohjaaja pitää myös yhteyttä työvoimaviranomaisiin, elinkeino-elämään ja toisiin oppilaitoksiin. Toisen asteen yhteisistä opiskelijoista huolehtiminen edellyttää säännöllistä yhteydenpitoa ko. oppilaitoksiin. Keskeyttämistapauksissa opinto-ohjaaja selvittää opiskelijan kanssa hänen jatkotilanteensa.

Aineenopettajan antaman ohjaus

Aineenopettaja on oman alansa asiantuntija, jonka puoleen opiskelija voi kääntyä oppiainetta koskevissa kysymyksissä. Aineenopettaja osallistuu opiskelijan kokonaisvaltaiseen ohjaukseen. Aineenopettajan tehtäviin kuuluu havainnoida opiskelijoidensa työskentelyä ja hyvinvointia. Aineenopettaja ohjaa opiskelijoita itsearviointiin ja antaa palautetta oppimistuloksista. Opiskelussa mahdollisesti ilmenevien vaikeuksien ja niiden taustalla olevien syiden hoitamisen ja ennalta ehkäisemisen kannalta on tärkeää, että opettaja tarttuu jo kurssin aikana asiaan ja/tai antaa asian edelleen ryhmänohjaajan ja/tai opinto-ohjaajan hoidettavaksi. Aineenopettaja ilmoittaa myös opiskelijoiden pitkäaikaisista poissaoloista edellä mainituille silloin, kun opiskelija itse ei poissaoloaan luotettavasti selvitä kurssinpitäjälle.

Ryhmänohjaus

Ohjauksen mielekkään toteutumisen vuoksi opiskelijat jaetaan ohjausryhmiin, joilla jokaisella on oma ryhmänohjaaja. Ryhmät kokoontuvat ryhmänohjaajansa johdolla.

Ryhmänohjaaja toimii opiskelijoidensa lähiohjaajana. Hän seuraa ja valvoo opiskelijoidensa kurssikertymää, edistymistä, opinto-ohjelman toteutumista ja mahdollisten etenemisesteiden syntyä. Ryhmänohjaajalla on tärkeä tehtävä lukukauden alussa perehdyttää opiskelijat lukion käytänteisiin. Ryhmänohjaaja auttaa koulu yhteisöön ja ryhmään kuulumisen tunteen luomisessa ja tukemisessa. Mikäli esiin tulevat ongelmat eivät ole ratkaistavissa ryhmänohjaajan toimenpitein, sekä milloin opiskelijan kurssimäärä uhkaa jäädä alhaiseksi, ryhmänohjaaja ilmoittaa asiasta opinto-ohjaajalle. Ryhmänohjaaja pitää yhteyttä myös opiskelijoiden huoltajiin.

Rehtorin antama ohjaus

Rehtorin tärkein tehtävä opiskelijahuollossa on tukea sen toimintaa ja antaa tarvittaessa opiskelijahuoltoa edistäviä määräyksiä. Rehtori toimii myös opiskelijahuolto-ryhmän (rehtori, kouluterveydenhoitaja, opinto-ohjaaja) kokoonkutsujana. Rehtori huolehtii ylioppilaskirjoitusten järjestelyjä koskevan informaation antamisesta opiskelijoille.

5.2. LUKION TUTORTOIMINTA

Koulun opiskelijatutorit ovat asiantuntijoita opiskeluun liittyvissä asioissa. He ovat heti lukuvuoden alusta lähtien vastaanottamassa ja ohjaamassa uusia opiskelijoita. Tutoreilla on vanhempina opiskelijoina kokemusta ja ryhmien tarvitsemaa osaamista ja tietoutta. Tutortoiminnan ohjauksesta huolehtii siihen nimetty henkilö.

Tutortoiminnan tavoitteita voivat olla mm. opiskelusta informoiminen ja opastaminen ongelmatilanteissa, edustaminen koulun eri tilaisuuksissa, esim. vanhempainilloissa, koulun ilmapiirin edistäminen myönteisellä ja kannustavalla toiminnalla.

Opiskelijan on mahdollista saada tutortoiminnasta yksi kurssisuoritus ja halutessaan toiminnastaan erillinen tutortodistus, joka laaditaan sen pohjalta, miten tutor on tehtäviään hoitanut.

5.3. LUKION OPPILASKUNTATOIMINTA

Lukiassa on oppilaskunta, johon kuuluvat kaikki lukion opiskelijat ja jolla on oma hallitus. Oppilaskunnan tehtävänä on suunnitella ja edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa ja koulutyötä. Oppilaskuntatoiminnan avulla edistetään myös lukion kasvatustehtävää, opetussuunnitelman toteuttamista ja sen edelleen kehittämistä.

Oppilaskuntatoiminnan tavoitteena on opiskelijoiden motivoiminen ja aktivoiminen vastuulliseen itsensä kehittämiseen ja yhteistoimintaan.

Oppilaskunnan tehtävät ja vastuu tulisi jakaa jäsenille siten, että mahdollisimman moni opiskelijoista voisi osallistua oppilaskunnan toimintaan.

Opiskelijan on mahdollista saada oppilaskuntatoiminnasta yksi kurssisuoritus ja halutessaan toiminnastaan erillinen oppilaskuntatodistus.

5.4. OPPILASKUNNAN OHJAUS

Oppilaskunnan ohjaavaksi opettajaksi valitaan opettajakunnan jäsen. Useampikin opettaja voi yhtä aikaa toimia ohjaajana.

Oppilaskunnan ohjaavan opettajan tehtävänä on valvoa ja edistää oppilaskuntatyöskentelyä. Tehtäviin kuuluu toimia yhdyssiteenä opettajakunnan ja oppilaskunnan välillä. Oppilaskunnan ohjaavan opettajan tehtäviin kuuluu avustaa oppilaskuntaa ja sen hallitusta tehtävien hoitamisessa.

5.5. OPISKELIJAHUOLTO

Opiskelijoiden fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista lukiassa huolehtii opiskelijahuoltoryhmä ja opiskeluterveydenhuolto. Opiskelijahuoltoryhmän erityisenä tehtävänä on tukea opiskelijoiden etenemistä, ennakoida ongelmia sekä toimia voimavaraverkostona ohjaukseen osallistuvilla henkilöillä. Opiskelijahuoltoryhmä kokoontuu säännöllisesti käsittelemään sekä yksittäisten

opiskelijoiden että koko kouluyhteisöä koskevia pulmia. Ryhmässä on tarkoitus keskustella esille tulleista ongelmista, miettiä ratkaisukeinoja sekä sopia selkeästä työnjaosta. Näin ongelmiin voidaan tarttua nopeasti ja niiden hoitoon saadaan jatkuvuutta. Lukiolla on myös oltava valmiudet ohjata opiskelija muiden hallintokuntien tukiverkostojen piiriin, mikäli lukion omin tukipalveluin ei voida kattaa opiskelijan tuen tarvetta.

Opiskelijahuoltoryhmä on koulussa toimiva moniammatillinen työryhmä. Rehtori toimii ryhmän koollekutsujana. Ryhmän kokoonpano vaihtelee käsiteltävien aiheiden mukaan. Yleensä mukana ovat rehtori, opinto-ohjaaja, terveydenhoitaja. Tarvittaessa ryhmään osallistuvat myös ryhmäohjaaja, opiskelija, hänen huoltajansa sekä mahdollisesti joku muu koulun ulkopuoliseen tukiverkoston kuuluva henkilö. Opiskelijahuoltoryhmä on koko koulutyötä tukeva työmuoto.

Opiskeluterveydenhuolto pyrkii turvaamaan jokaiselle nuorelle hänen edellytystensä mukaisen mahdollisimman terveen kasvun ja kehityksen, juurruttamaan opiskelijoihin terveyttä edistäviä elämäntapoja ja luomaan näin perustaa aikuisiän terveydelle ja hyvinvoinnille. Opiskeluterveydenhuolto tarvitsee oman työnsä pohjaksi käsityksen opiskelijan koulumenestyksestä sekä hänen ystävyysuhteistaan. Luokaton lukio on haastava ja monelle opiskelijalle sosiaalisen verkoston vahvistaminen ja ylläpitäminen on vaikeaa. Jos terveydenhoitaja tai lääkäri omassa työssään huomaa opiskelijan olevan väsynyt, alavireinen tai ylirasittunut, otetaan yhteys opinto-ohjaajaan ja huoltajiin ja keskustellaan nuoren koulunkäynnin tukemisesta.

Opiskeluterveydenhuolto tarjoaa lukiolaiselle mahdollisuuden hakeutua terveydenhoitajan vastaanotolle oma-aloitteisesti, vanhempien toivomuksesta tai opettajien pyynnöstä. Jokaiselle nuorelle suoritetaan lukion aikana terveystarkastus, jonka tavoitteena on keskustella nuoren koulunkäynnistä, ihmissuhteista, terveydentilasta, terveystottumuksista ja tulevaisuuden haaveista. Oman elämänhallinnan säilyttäminen ja lisääminen sekä niitä mahdollisesti heikentävien tekijöiden tunnistaminen on tarkastuksen yksi tärkeä päämäärä.

Opiskeluterveydenhuolto tarjoaa opiskelijahuoltoon lääketieteen, hoitotyön ja psykologian ammattitaitoa. Se pyrkii tunnistamaan opiskelijan tilanteessa mahdollisesti olevia psyykkisiä, sosiaalisia tai somaattisia pulmia. Niiden tutkimista ja hoitoa suunnitellaan yhdessä opiskelijan ja hänen perheensä kanssa. Tarvittaessa opiskelijan koulunkäynnin sujumisen turvaamiseksi tehdään tukitoimenpiteitä yhteistyössä koulun kanssa. Näin opiskelija saa aikuistukiverkon oman jaksamisensa ja hyvinvointinsa tueksi. Lisäksi mahdollisesti myöhemmin ilmenevät ongelmat voidaan tunnistaa nopeammin.

Lukiot noudattavat kaupungin ja sivistystoimen turvallisuussuunnitelmaa. Vakavat kriisit, kuten esim. oppilaitosta suoraan koskettavat kuolemantapaukset, suuronnettomuudet, oppilaitoksen sisällä ilmennyt henkinen tai fyysinen väkivalta ja mielenterveysongelmat hoidetaan välittömästi joko henkilökohtaisella tasolla tai kollektiivisesti. Opiskelijoille ja henkilökunnalle pyritään tarjoamaan tilanteen vaatimusten mukaista kriisiapua.

5.6. ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVAT OPISKELIJAT

Koulun opiskelijahuoltoryhmä yhdessä kasvatus- ja opetuspalvelukeskuksen ja tukipalveluja tarjoavien kanssa tekevät yhteistyötä erityisistä syistä oppimisvaikeuksissa olevien opiskelijoiden auttamiseksi. Erityisellä tuella pyritään auttamaan opiskelijaa erilaisissa oppimisvaikeuksissa ottamalla huomioon hänen yksilölliset tarpeensa ja oppimisedellytyksensä. Lukio-opiskelua voivat vaikeuttaa mm. kielen kehityksen häiriöt esim. lukivaikeus. Yleensä luki-vaikeus huomataan jo perusopetuksen aikana, mutta joskus se tulee ilmi vasta lukiossa, jolloin tukitoimien suunnittelu ja toteuttaminen aloitetaan välittömästi. Muita erityistä tukea tarvitsevia ovat näkö-, kuulo- ja liikuntavammaiset, pitkäaikaissairaat, sosiaalisesti vaikeuksissa olevat, mielenterveys- ja neurologisista ongelmista kärsivät nuoret.

Tällaisten opiskelijoiden opiskelu voidaan järjestää osittain toisin, jos se on perusteltua opiskelijan terveydentilaan tai erityiseen oppimisvaikeuteen liittyvästä syystä. Jos opiskelija vapautetaan jonkin aineen opiskelusta, hänen tulee valita tilalle muita opintoja niin, että säädetty kurssien vähimmäismäärä täyttyy. Erityistä tukea tarvitsevilla opiskelijalla on oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin, muihin opetus- ja opiskelijahuoltopalveluihin sekä erityisiin apuvälineisiin. Opiskelua tuetaan opinto-ohjauksen lisäksi antamalla hänelle henkilökohtaista ja muuta tarpeellista ohjausta. Opiskelijan opetuksen ja tukipalveluiden järjestämisestä voidaan laatia suunnitelma ja liittää se hänen opinto-ohjelmaansa. Opiskelijoiden yksilölliset tarpeet otetaan huomioon sekä oppimistilanteissa että kokeissa.

5.7. TUKIOPETUS

Opinnoista tilapäisesti jälkeen jääneelle tai muutoin erityistä tukea tarvitsevalle tarjotaan mahdollisuus tukiopetukseen. Tukiopetuksella pyritään oppimisen kautta vahvistamaan opiskelijan itseluottamusta hänelle vaikeissa aineissa. Yleensä opiskelija itse tekee aloitteen tukiopetuksen antamiseksi.

Lukion tuntikehyksestä osa varataan käytettäväksi tukiopetukseen.

Tukiopetuksen tarkoituksena on auttaa koulun toimenpitein opiskelijaa, jolla on vaikeuksia edetä opinnoissaan. Syy vaikeuksiin voi olla tilapäinen, esim. poissaolo, joka on johtunut sairaudesta, tai vähitellen kehittynyt jälkeenjääneisyys jossakin oppiaineessa. Tukiopetusta ei anneta, jos oppilas on poissa koulusta lomamatkan takia tai oppilaalla on selvittämättömiä poissaoloja.

5.8. KIELI- JA KULTTUURIRYHMIEN OPETUS

Kieli- ja kulttuuriryhmillä tarkoitetaan yleensä saamenkielisiä, romanikielisiä, viittomakielisiä ja vieraskielisiä. Kasvatuksen ja opetuksen yleiset tavoitteet ovat samat kuin valtaväestöllä. Opiskelijan myönteistä minäkuvaa ylläpidetään ja vahvistetaan huomioimalla opiskelijan kieli ja kulttuuri-identiteetti.

Lukiokoulutuksessa voi lukiolain 6 §:n 1 momentin mukaan olla opetuskielenä suomen ja ruotsin lisäksi myös saame, romani tai viittomakieli.

Salon lukioissa opetuskielenä on suomi.

Äidinkielen opetus noudattaa lukiolain 8 §:n mukaan opiskelijan opetuskieltä, joka voi olla suomi, ruotsi tai saame.

Salon lukioiden opiskelijan äidinkielen opetuskieli on suomi.

Koulutuksen järjestäjä päättää tarvittaessa, milloin kieli- ja kulttuuriryhmien omakielisen opetuksen tai äidinkielen opetuksen järjestäminen on tarkoituksenmukaista toteuttaa useiden oppilaitosten yhteistyönä.

6. OPPIMISTAVOITTEET JA OPETUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

6.1. OPETUKSEN YLEISET TAVOITTEET

Lukion opetus ja muu toiminta järjestetään valtioneuvoston tuntijakoasetuksessa määriteltyjen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden mukaan siten, että opiskelijalla on mahdollisuus laaja-alaisen yleissivistyksen hankkimiseen ja jäsentyneen maailman-kuvan muodostamiseen. Opiskelijan tulee saada luontoa, ihmistä ja kulttuureja koskevaa eri tieteen- ja taiteenalojen tuottamaa tietoa.

Opiskelijassa tulee vahvistaa tarvetta ja halua elinikäiseen opiskeluun. Hänen opiskelu-, tiedonhallinta- ja ongelmanratkaisutaitojaan tulee kehittää. Opiskelutaidoissa tulee korostaa taitoa toimia yhdessä toisten kanssa. Yhteistyössä tarvittavina taitoina ja valmiuksina tulee edistää itsensä ilmaisemisen taitoja, myös toisella kotimaisella kielellä ja vierailta kielillä, valmiutta ottaa muut huomioon ja valmiutta muuttaa tarvittaessa omia käsityksiään ja omaa toimintaansa. Yhteistyö-, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja tulee kehittää yhteisöllisen opiskelun erilaisten muotojen avulla.

Opiskelijan tietoisuutta ihmisen toimien yhteydestä maailman tilaan tulee kehittää. Lukion tulee kehittää opiskelijan taitoa tunnistaa ja käsitellä yksilöllisiä ja yhteisöllisiä eettisiä kysymyksiä. Opiskelijan tulee saada tilaisuuksia pohtia erilaisia vaihtoehtoja, tehdä valintoja ja tiedostaa valintojen välittömiä ja välillisiä seurauksia. Lukion tulee pyrkiä siihen, että opiskelijalle kehittyy halu ja kyky toimia demokraattisessa yhteiskunnassa vastuullisesti ottaen huomioon oma ja muiden hyvinvointi.

Opetuksen tulee lujittaa opiskelijan itsetuntoa ja auttaa häntä tunnistamaan persoonallinen erityislaatunsa. Opiskelijaa tulee rohkaista ilmaisemaan eri tavoin omia havaintojaan, tulkintojaan ja esteettisiä näkemyksiään. Lukio-opetuksen tulee kannustaa opiskelijoita taiteelliseen työskentelyyn, taide- ja kulttuurielämään osallistumiseen sekä terveyttä edistävään liikuntaan osana jokapäiväistä elämää.

Lukio-opetuksen tulee antaa opiskelijalle aineksia suunnitella omaa tulevaisuuttaan, jatkokoulutustaan ja tulevaa ammattiaan. Tavoitteena on, että lukion päätyttyä opiskelija pystyy kohtaamaan joustavasti muuttuvan maailman haasteet, tuntee vaikuttamisen keinoja ja hänellä on halua ja rohkeutta toimia. Hänen tulee saada edellytykset monipuoliseen ja täysipainoiseen elämään ihmisenä olemisen eri rooleissa.

6.2. AINEKOHTAISET TAVOITTEET

Ainekohtaiset tavoitteet käsitellään koulukohtaisissa opetussuunnitelmaosioissa.

6.3. AIHEKOKONAISUUDET JA EHEYTTÄMINEN

Aihekokonaisuuksien toteutumisella edistetään Salon kaupungin koululaitoksen strategian toiminta-ajatuksen tavoitteita. Aihekokonaisuudet ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä kasvatus- ja koulutushaasteita. Samalla ne ovat ajankohtaisia arvokannanottoja. Käytännössä aihekokonaisuudet ovat lukion toimintakulttuuria jäsentäviä toimintaperiaatteita ja oppiainerajat ylittäviä, opetusta eheyttäviä painotuksia. Niissä on kysymys koko elämäntapaa koskevista asioista.

Kaikkia aihekokonaisuuksia yhdistävinä tavoitteina on, että opiskelija osaa

- havainnoida ja analysoida nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä,
- esittää perusteltuja käsityksiä tavoiteltavasta tulevaisuudesta,
- arvioida omaa elämäntapaansa ja vallitsevia suuntauksia tulevaisuusnäkökulmasta sekä
- tehdä valintoja ja toimia tavoiteltavana pitämänsä tulevaisuuden puolesta.

Kaikille lukioille yhteisiä aihekokonaisuuksia ovat

- aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys
- hyvinvointi ja turvallisuus
- kestävä kehitys
- kulttuuri-identiteetti ja kulttuurien tuntemus
- mediaosaaminen
- teknologia ja yhteiskunta

Näiden aihekokonaisuuksien lisäksi kukin lukio voi päättää myös omista aihekokonaisuuksistaan.

Aihekokonaisuuksien konkretisointi otetaan huomioon ainekohtaisissa opetussuunnitelmissa, koulukohtaisten syventävien ja soveltavien opintojen suunnittelussa ja toteutuksessa ja opetuksen lukuvuosittaista järjestämistä koskevan työsuunnitelman laadinnassa mm. koulun ulkopuolella annettavan opetuksen ja kerhotoiminnan osalta.

6.4. KOULUN ULKOPUOLELLA ANNETTAVA OPETUS

Lukion opetusta voidaan antaa myös koulun ulkopuolella. Koulun ulkopuolisella opetuksella voidaan monipuolistaa ja kehittää erilaisia opetusmenetelmiä ja työtapoja. Samalla voidaan auttaa opiskelijaa laajojen tietosisältöjen jäsentämisessä, edistää opetuksen eheyttämistä ja tarjota opiskelijalle toiminnallisia ja elämyksellisiä opetustapahtumia. Näillä toimintamuodoilla voidaan lähentää koulua työelämään ja ympäröivään yhteiskuntaan, kehittää opiskelijassa vastuuntuntoa, itsenäisyyttä ja yhteistyökykyä sekä parantaa opiskelumotivaatiota. Edelleen on mahdollista näitä menetelmiä käyttäen toteuttaa aineiden välistä yhteistyötä vaativia projekteja. Koulun ulkopuolella annettavan opetuksen tulee olla sopusoinnussa koulun ja kodin kasvatustavoitteiden kanssa.

Koulun ulkopuolella annettavassa opetuksessa voidaan täyttää ainakin seuraavia toimintamuotoja:

- eri aineiden oppitunnit koulun ulkopuolella
- opintokäynnit
- opintoretket
- leirikoulut
- työelämään tutustuttaminen.

Koulun ulkopuolella annettavaan opetukseen käytettävä aika luetaan koulun työajaksi. Koulun ulkopuolella annettavassa opetuksessa on mahdollista poiketa säädetyistä opiskelijan viikoittaista ja päivittäistä työaikaa rajoitettavista määräyksistä sen mukaan kuin työsuunnitelmassa päätetään. Koulun ulkopuolella annettavaa opetusta järjestettäessä on noudatettava turvallisuus- ja vastuukysymyksiä koskevia säännöksiä, määräyksiä ja ohjeita. Leirikouluista laaditaan alustava toimintasuunnitelma koulun työsuunnitelman yhteydessä.

Opintokäynti on yhden tai useamman oppiaineen opiskeluun liittyvä muutaman tunnin kestävä tutustuminen määrättyyn kohteeseen, kuten museoon, tuotantolaitokseen tai näyttelyyn. Tällainen voi olla myös käynti konsertissa tai teatterissa. Opintoretki on yhden tai useamman oppiaineen opiskeluun liittyvä, koulun työsuunnitelmassa vahvistettu tutustumismatka ja samalla opintotapahtuma. Retki kestää yleensä yhden päivän.

Leirikoululla tarkoitetaan koulun järjestämää toimintaa, jonka ohjelmaan kuuluva eri oppiaineiden opetus, vapaa-ajan vietto, majoitus ja ruokailu järjestetään koulun ulkopuolella. Järjestettävien leirikoulujen tulee kiinteästi liittyä koulun oppiaineiden opetukseen (esim. maantieto, biologia, historia, yhteiskuntaoppi, kuvaamataito ja liikunta). Ulkomaille suuntautuvien leirikoulujen rahoituksesta on siihen osallistuvien huolehdittava pääosin itse. Hyvissä ajoin ennen leirikouluun lähtöä siitä on laadittava toteuttamissuunnitelma, jonka hyväksyy 2. asteen opetustoimenjohtaja.

Koulut voivat toteuttaa myös erilaisia kansainvälisiä yhteistyöhankkeita Salon kaupungin ystävyyskaupunkien ja muualla sijaitsevien ystävyyskoulujensa kanssa. Euroopan unioni tukee osaa näistä hankkeista yhteistyöprojektiensa kautta.

6.5. KERHOTOIMINTA

Lukion kasvatus- ja opetustyön tukemiseksi voidaan järjestää kerhotoimintaa, joka opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti tukee opiskelijan eettistä ja sosiaalista kasvua sekä itsensä monipuolista kehittämistä (LL § 38). Kerhot ovat opiskelijalle vapaaehtoisia.

Kerhotoiminnan avulla lukiossa voidaan kehittää vapaa-ajan käyttötaitoa tarjoamalla ohjattuja harrastusmahdollisuuksia sekä edistää osaltaan lukioyhteisön sosiaalista kiinteyttä ja yhteisvastuullisuutta. Edelleen kerhotoiminnalla voidaan pitää yllä koulun omaleimaisuutta, perinteitä ja juhlakulttuuria sekä tarjota syventäviä mahdollisuuksia lukiolaisten identiteetin, elämäkatsomuksen ja maailmankuvan kehittymiseen ja edelleen tarjota mahdollisuuksia sellaisten tietojen ja taitojen kehittymiseen, jotka eivät kuulu oppiaineiden oppimääriin.

Kerhotoimintaa ei saa käyttää oppimääriin kuuluvien kurssien opettamiseen eikä osallistumisesta anneta arvosanaa. Kerhotoimintaa suunniteltaessa otetaan yhdessä muiden harrastustoimintaa järjestävien yhteisöjen ja järjestöjen kanssa huomioon erityisesti ne nuoret, joille eivät muut tahot tarjoa virikkeitä eivätkä toimintaa. Kerhojen harrastusaloja valittaessa kiinnitetään erityishuomio sellaisiin aloihin, joiden voidaan katsoa liittyvän erityisen hyvin lukion tavoitteisiin, mutta joiden järjestämisestä muut yhteisöt eivät ole kiinnostuneita. Kerhotoimintaa päätetään vuosittain koulun työsuunnitelmaa laadittaessa ja sitä järjestetään vuosittain annettujen resurssien puitteissa.

7. ARVIOINTI

A. OPISKELIJAN ARVIOINTI

7.1. TAVOITTEET

Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijan oppimista ja työskentelyä tulee arvioida monipuolisesti.

Lukiolaki 17 § 1

Opiskelijan oppimisen arvioinnin tehtävänä on antaa opiskelijalle palautetta opintojen edistymisestä ja oppimistuloksista sekä lukion aikana että lukio-opiskelun päättyessä. Palautteen tarkoituksena on kannustaa ja ohjata opiskelijaa opintojen suorittamisessa. Lisäksi arviointi antaa tietoja opiskelijan huoltajalle sekä jatko-opintojen järjestäjien, työelämän ja muiden vastaavien tahojen tarpeita varten. Opiskelijan oppimisen arviointi auttaa myös opettajaa ja koulu yhteisöä opetuksen vaikuttavuuden arvioinnissa. Arvosanan antaminen on yksi arvioinnin muoto.

Arvioinnilla kannustetaan opiskelijaa myönteisellä tavalla omien tavoitteittensa asettamiseen ja työskentelytapojensa tarkentamiseen.

7.2. KURSSISUORITUSTEN ARVIOINTI

Opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen.

Lukioasetus 9 § 2 mom.

Opetussuunnitelman tuntijaossa määritellään opetettavat oppiaineet. Kurssi on oppiaineen pienin opintokokonaisuus. Kurssit määritellään oppiaineittain opetussuunnitelman ainekohtaisessa osassa.

Opiskelijan opiskelema kurssi arvioidaan sen päätyttyä. Arvioinnin tehtävänä on antaa palautetta opiskelijalle kurssin tavoitteiden saavuttamisesta ja oppiaineen opiskelun etenemisestä. Tästä syystä opettajan on kurssin alkaessa selostettava kurssin sisältö ja esitettävä opiskelijoille kurssisuunnitelma, jossa selvitetään

Opiskelijan arvioinnista päättää kunkin oppiaineen tai aineryhmän osalta opiskelijan opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.

Lukioasetus 9 § 1 mom.

- kurssin painopistealueet
- pääpiirteittäin ajankäyttö
- mahdollisesti itsenäisesti opiskeltavat osat
- kurssin työmenetelmät
- kurssin arvosteluperusteet
- kurssikokeen luonne.

Kurssin arvioinnin tulee olla monipuolista ja perustua sekä mahdollisiin kirjallisiin kokeisiin että opintojen edistymisen jatkuvaan havainnointiin ja opiskelijan tietojen ja taitojen arviointiin. Kirjallisesti annettu sanallinen arviointi ja suullisesti arviointikeskustelussa annettu palaute voivat myös täydentää ja täsmentää numeroarvosanaa. Myös opiskelijan oma itsearviointi voidaan ottaa huomioon käyttäen hyväksi muun muassa kurssin arviointikeskusteluja. Kurssin arvostelu on riippumatonta aineen aikaisemmista kurssiarvosanoista.

Opiskelijan työskente-lystä ja opintojen edistymisestä on annettava riittävän usein tietoa opiskelijalle ja hänen huoltajalleen.

Lukioasetus 6 § 1 mom.

Arviointiasteikkona käytetään sekä kurssien että oppimäärien arvioinnissa numeerista kokonaislukuasteikkoa 4, ..., 10. Arvosana 4 merkitsee hylättyä suoritusta. Hyväksytyttä arvosanoja ovat 5 (välttävä), 6 (kohtalainen), 7 (tyytyttävä), 8 (hyvä) sekä 9 (kiitettävä) ja 10 (erinomainen).

Lukion opinnot jaetaan kolmeen osaan: pakollisiin, syventäviin ja soveltaviin kurseihin. Kunkin oppiaineen pakolliset ja opetussuunnitelman perusteissa määritellyt valtakunnalliset syventävät kurssit arvioidaan numeroin. Muiden syventävien sekä soveltavien kurssien arviointitapoja voivat olla numeroarviointi, suoritusmerkintä (S = suoritettu), hylätty (H = hylätty) tai sanallinen arviointi. Mikäli jokin kurseista arvioidaan suoritusmerkinnällä tai sanallisella arvioinnilla, on tästä erityinen maininta kyseisen kurssin kohdalla opetussuunnitelman ainekohtaisessa osassa.

Diagnosoidut vammat tai niihin rinnastettavat vaikeudet, kuten lukemis- ja kirjoittamishäiriö, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa huomioon arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja muuhunkin kuin kirjalliseen näyttöön. Kyseiset vaikeudet voidaan ottaa huomioon määrättäessä opiskelijan kurssiarvosanaa.

7.3. KURSSEILLE OSALLISTUMINEN JA KURSSILTA POISTAMINEN

Opiskelijan tulee osallistua opetukseen, ellei hänelle ole myönnetty siitä vapautusta. Opiskelijan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti (LL 629/1998, 25 §).

Osa opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti (Lukioasetus 810/1998 4 §)

Opiskelijalle voidaan hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta (Lukioasetus 810/1998, 4 §).

Kurssin arvioivalla opettajalla on oltava riittävästi arvosanan määräämisen perustaksi opiskelijan antamia erilaisia näyttöjä oppimisestaan ja osaamisestaan. Annettujen näyttöjen taso määrittelee arvosanan. Myös arvosana neljä edellyttää aina, että arvioinnin edellytykset täyttyvät. Ilman opiskelijan osoittamia näyttöjä osaamisestaan arvioinnin suorittamisen ja kurssiarvosanan määrääminen ei ole mahdollista. Opiskelijan poissaolo opetuksesta ja esimerkiksi tyhjä vastauspaperi kurssikokeessa eivät mahdollista opettajalle osaamistason toteamista.

Opiskelija on velvollinen välittömästi selvittämään poissaolonsa.

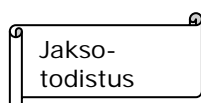
Luvattomia poissaoloja ei sallita. Jos opiskelija on luvattomasti pois tunneilta, hänet voidaan poistaa kurssilta.

Kurssilta poistettu opiskelija voi suorittaa ko. kurssin osallistumalla kurssille uudelleen tai suorittamalla kurssi itsenäisesti. Poikkeustapauksissa opiskelijalle voidaan myöntää lupa suorittaa osa kurssista itsenäisesti (esimerkiksi pidempiaikainen sairaus, josta lääkärintodistus).

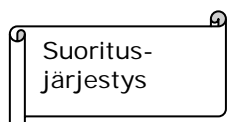
Opettaja kertoo kurssin alussa oppilaille edellä mainitut periaatteet kurssille osallistumisesta ja poissaolojen vaikutuksesta kurssisuorituksen arviointiin.

Aikuislukion opetussuunnitelmassa määritellään erikseen poissaolojen aiheuttamat seuraamukset ja mahdolliset lisänäytöt.

7.4. OPINNOISSA ETENEMINEN

Jakson aikana suoritetuista kursseista opiskelijalle annetaan jaksotodistus, josta ilmenevät kaikki hänen siihen mennessä suorittamansa kurssit arvosanoineen.

Kurssien suoritusjärjestys määritellään koulukohtaisessa opetussuunnitelmassa.

Kurssin voi suorittaa kahdella tavalla:

Osa opinnoista voidaan edellyttää opiskeltavaksi itsenäisesti. Opiskelijalle voidaan hakemuksesta myöntää lupa suorittaa opintoja opetukseen osallistumatta

Lukioasetus 4 §

Hylätyn kurssin uusinta

Hyväksytyin kurssin uusinta

1) Tavallisin menettely suorittaa kurssi on osallistua kurssin oppitunneille ja suorittaa kurssikoe. Runsaat poissaolot voivat tällöin aiheuttaa sen, että opiskelijalle ei anneta kurssiarvosanaa kurssikokeen läpäisemisestä huolimatta. Tämä menettely on perusteltua, koska kurssija voi suorittaa myös opetukseen osallistumatta. Päätöksen kurssin arvostelematta jättämisestä tekee kurssin opettaja.

2) Opiskelija voi suorittaa kurssin myös osaksi tai kokonaan opetukseen osallistumatta esimerkiksi tekemällä tutkielman. Tässä tapauksessa kurssin opettaja ja opiskelija sopivat keskenään, mitä suoritukseen sisältyy. Itsenäisesti opiskellusta kurssista edellytetään hyväksytyä arvosanaa.

Opiskelija saa korottaa opetukseen osallistumatta hylättyä kurssiarvosanaa kerran. Korotusyrityksen voi tehdä joko osallistumalla työsuunnitelmassa vuosittain päätettävään uusintakuulusteluun tai osallistumalla jonkin muun opetusryhmän vastaavaan kurssikokeeseen. Mikäli opiskelija tulee hylätyksi myös uusinnassa, niin hän voi saada hyväksytyin suoritukseen osallistumalla uudelleen kurssin opetukseen tai suorittamalla kurssin itsenäisesti.

Poisjääminen ilman pätevää syytä korotusyrityksen mahdollistavasta uusinta-kuulustelusta tai kurssikokeesta merkitsee hylättyä kurssisuoritusta.

Hyväksytyin kurssiarvosanan korottaminen määritellään koulukohtaisessa opetussuunnitelmassa. Uusiminen siten, että opiskelija osallistuu pelkästään kurssin uusintakokeeseen tai saman kurssin jonkin toisen opetusryhmän varsinaiseen kurssikokeeseen, on mahdollista vain lääkärin tai terveydenhoitajan antaman todistuksen perusteella. Korotusyrityksen tulos jää kurssiarvosanaksi vain siinä tapauksessa, että tulos on korottava.

7.5. OPINTOJEN HYVÄKSILUKEMINEN

Opiskelijalla on oikeus lukea hyväksyen lukion oppimäärään muualla suoritettut opinnot, jotka ovat tavoitteiltaan ja keskeisiltä sisällöiltään lukion opetussuunnitelman mukaisia.

Lukiolaki 23 §
1mom.

Opintojen hyväksilukemisella tulee välttää opintojen päällekkäisyyttä ja lyhentää opiskeluaikaa. Luettaessa hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen arviointiin. Mikäli hyväksiluettavat opinnot korvaavat lukion opetussuunnitelman mukaisia numeroin arvioitavia kurssija, vastaavat eri arvosana-asteikot toisiaan seuraavasti:

Asteikko 1-5	lukioasteikko	asteikko 1-3
1 (tyytyttävä)	5 (välttävä)	1
2 (tyytyttävä)	6 (kohtalainen)	1

Päätös muualla
suoritettavien
opintojen hyväksi
lukemisesta tulee
sitä erikseen
pyydettyessä
tehdä ennen
mainittujen
opintojen
aloittamista.

Lukiolaki 23 §
2 mom.

3 (hyvä)	7 (tyytyttävä)	2
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3

Rajatapauksessa vastaavuus määritellään opiskelijan eduksi.

Ulkomailla suoritetuista opinnoista, mikäli ne luetaan hyväksi pakollisina tai opetussuunnitelman perusteissa määriteltynä syventävinä kursseina, tulee antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan tarvittaessa edellyttää lisänäyttöjä.

Muussa lukiokoulutuksessa suoritettut lukion eri oppiaineiden suoritukset hyväksytään opiskelijan aikuislukion opinto-ohjelmaan suorituksina pääsääntöisesti sellaisinaan. Kunkin pakollisen oppiaineen oppimäärän viimeisen pakollisen kurssin tulee olla hyväksytysti suoritettu. Suoraan nuorille tarkoitettusta lukiokoulutuksesta aikuislukioon siirtyneeltä opiskelijalta voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, joilla opiskelija osoittaa aikuislukion opetussuunnitelman edellyttämien tietojen ja taitojen hallinnan. Täydentävistä opinnoista päättävät asianomaisen oppiaineen opettaja, opinto-ohjaaja ja rehtori yhdessä.

Opiskelijan siirtyessä oppiaineen pitkistä oppimäärästä lyhyempään hänen suorittamansa pitkän oppimäärän opinnot luetaan hyväksi lyhyemmässä oppimäärässä siinä määrin, kuin niiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt vastaavat toisiaan. Tällöin pitkän oppimäärän kurssien arvosanat siirtyvät suoraan lyhyiden kurssien arvosanoiksi. Muut pitkän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyen oppimäärän syventäviä tai soveltavia kursseja. Näitä vastaavuuksia on määritelty tarkemmin oppiaineiden oppi-määrien yhteydessä. Jos opiskelija pyytää, tulee järjestää lisäkuulustelu osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä kesken oppimäärän lyhyemmästä pitempään oppimäärään menetellään edellä olevien periaatteiden mukaisesti. Tällöin voidaan edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen.

Matematiikan oppimäärää vaihdettaessa pitkistä lyhyeen hyväksi lukemisessa noudatetaan seuraavia vastaavuuksia:

MAA1→MAB1, MAA3→MAB2, MAA6→MAB5, MAA7→MAB4, MAA8→MAB3 ja
MAA9→MAB6

Maahanmuuttajaopiskelija arvioidaan suomi/ruotsi toisena kielenä (S2/R2) vieraskielisille -oppimäärän mukaan, jos opiskelija on valinnut sen oppimääräkseen riippumatta siitä, onko hänelle järjestetty erillistä suomi/ruotsi/toisena kielenä -opetusta vai ei tai onko hänelle voitu tarjota vain osa suomi/ruotsi toisena kielenä -kursseista. Suomi/ruotsi äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän mukaisesti suoritettut kurssit luetaan hyväksi täysmääräisesti suomi toisena kielenä -kursseihin, ja niiltä saatu arvosana siirtyy suomi/ruotsi toisena kielenä -kurssin arvosanaksi. Opiskelijalla voi olla todistuksessaan arvosana vain joko

suomen/ruotsin kielen ja kirjallisuuden oppimäärästä tai suomi/ruotsi toisena kielenä (S2/R2) vieraskielisille -oppimäärästä, mutta ei molempia.

7.6. OPPIAINEEN OPPIMÄÄRÄN ARVIOINTI

Päätöarvioinnista
päättävät rehtori
ja opiskelijan
opettajat yhdessä.

Lukioasetus 9 §
1 mom.

Kunkin oppiaineen päätöarvosana annetaan oppimäärän tultua suoritetuksi. Aineen oppimäärää arvosteltaessa otetaan huomioon opiskelijan opinto-ohjelman mukainen oppiaineen koko oppimäärä.

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy opiskelijan opiskelemien pakollisten ja opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen valtakunnallisten syventävien kurssien kurssiarvosanojen aritmeettisena keskiarvosananana. Mainituista opinnoista opiskelijalla saa olla hylättyjä kurssiarvosanoja enintään seuraavasti:

Opiskelusuunnitelman mukaisesti opiskeltuja joista voi olla hylättyjä kurssi-pakollisia ja opetussuunnitelman perusteissa arvosanoja enintään määriteltyjä valtakunnallisia syventäviä kursseja,

1–2 kurssia	0
3–5 kurssia	1
6–8 kurssia	2
9 kurssia tai enemmän	3

Kaikki opiskelijan opiskelemat kurssit luetaan oppimäärään kuuluviksi. Mitään kursseista ei voi jälkikäteen poistaa. Jos opiskelijalla on ollut jossakin oppiaineessa useita saman koulun opettajia, heidän tulee neuvotella päätöarvosanan antamisesta keskenään. Oppiaineen oppimäärän arvioinnin suorittajilla on mahdollisuus myös korottaa arvosanaa, mikäli opiskelijan tiedot ja taidot ovat aineen opiskelun päättö-vaiheessa kurssiarvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Erillinen aiemmin arvioitu ja suoritettu lukion oppiaineen oppimäärän korotus edellyttää aikuislukion kyseisen oppiaineen opetussuunnitelman edellyttämää osaamista. Osaaminen tutkitaan kahdessa tai kolmessa laajemmassa kokeessa, jotka mittaavat koko oppimäärää. Kokeitten lisäksi asianomaisen oppiaineen opettaja voi edellyttää opiskelijalta muuta kohtuulliseksi katsottavaa näyttöä, jolla varmistetaan aikuisille tarkoitetun opetussuunnitelman mukaisten sisältöjen hallinta.

Päätöarvosanaa voi korottaa erillisissä suullisissa kuulusteluissa. Suulliset kuulustelut järjestetään ennen ja jälkeen ylioppilastutkinnon kirjallisia kokeita sekä syksyn että kevään tutkinnossa. Jos opiskelija ilmoittautuu tutkinnon kirjallisia kokeita edeltävään suulliseen kuulusteluun jossakin oppiaineessa, niin hän ei voi ilmoittautua enää saman oppiaineen siihen suulliseen kuulusteluun, joka järjestetään saman tutkinnon kirjallisten kokeiden jälkeen. Ilmoittautuminen suullisiin

Opiskelijalle, joka ei ole tullut hyväksytyksi jossakin oppiaineessa tai joka haluaa korottaa saamaansa arvosanaa, on järjestettävä mahdollisuus erillisessä kuulustelussa arvosanan korottamiseen.

Lukioasetus 8 §
3 mom.

kuulusteluihin on sitova. Jos syytä ilmoittamatta jää pois kuulustelutilanteesta, katsotaan se käytetyksi kuulustelukerraksi. Kuulustelu, jossa voi olla myös kirjallisia osia, käsittää opiskelijan opinto-ohjelman mukaisesti oppiaineen koko oppimäärän. Opettaja voi painottaa kuulustelua etukäteen ilmoittamallaan tavalla. Opiskelijoita voi ohjata käyttämään kuulusteluja hyväkseen ylioppilastutkinnon kokeisiin valmistautumisessa.

Valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen pakollisten ja syventävien kurssien pohjalta muodostuvaa arvosanaa on mahdollista korottaa edellä mainitun erillisen kuulustelun lisäksi

- opetussuunnitelmassa määriteltyjen syventävien ja soveltavien kurssien pohjalta saadulla lisänäytöllä
- opiskelijan arvioinnista päättävien harkinnan perusteella, mikäli opiskelijan tiedot ja taidot ovat oppiaineen päättövaiheessa kurssi-arvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Päätötodistuksessa numeroin arvioitavat oppiaineet

Lukioasetuksen määrittämin numeroarvosanoin arvioidaan

- kaikki pakollisten oppiaineiden oppimäärät
- valinnaiset vieraat kielet.

Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä.

Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain yhden kurssin sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää vain kaksi kurssia.

Korkeintaan kaksi kurssia käsittävä tietotekniikka arvioidaan numeroarvosanalla, jos opiskelija sitä pyytää, muutoin suoritusmerkinnällä.

Muut lukion tehtävään soveltuvat opinnot arvioidaan siten kuin opetussuunnitelman ainekohtaisessa osiossa ja aihekokonaisuuksissa määrätään.

7.7. LUKION OPPIMÄÄRÄN SUORITUS

Opiskelijan henkilökohtaiseen opinto-ohjelmaan kuuluvia pakollisia, syventäviä ja soveltavia kursseja tulee olla opiskeltu vähintään siinä laajuudessa, kuin ne on määritelty valtioneuvoston 14.11.2002 antamassa tuntijakopäätöksessä. (Valtioneuvoston asetus 955/2002).

Lukion omista syventävistä ja soveltavista kursseista voidaan lukea mukaan lukion oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat kurssit.

Lukion päättötodistuksen saaminen edellyttää, että opiskelija on suorittanut

- 1) kunkin opinto-ohjelmansa oppiaineen oppimäärän hyväksytysti ts. opiskelijan opinto-ohjelmaan sisältyvän oppiaineen pakollisista ja syventävistä kursseista vähintään kaksi kolmasosaa (2/3) on hyväksytysti suoritettuja,
- 2) vähintään kymmenen syventävää kurssia
- 3) lukioaikanaan yhteensä vähintään 75 kurssia.

Opiskelija voi kahden kuukauden kuluessa arvioinnista tiedon saatuaan pyytää opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista. Pyyntö tulee tehdä rehtorille. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä.

Jos opiskelija on tyytymätön 1 momentissa tarkoitettuun pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, opiskelija voi pyytää arvioinnin oikaisua lääninhallitukselta. Lääninhallitus voi, jos päätös on ilmeisesti virheellinen, velvoittaa opettajan toimittamaan uuden arvioinnin, määrätä opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen muutettavaksi tai määrätä, mikä arvosana opiskelijalle on annettava.

Lukioasetus 13 § 1 ja 2 mom.

B. LUKION TOIMINNAN ARVOINTI

Koululainsäädäntö velvoittaa koulutuksen järjestäjää arvioimaan toimintaansa ja sen vaikuttavuutta sekä osallistumaan ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Toiminnan arvioinnin keskeisenä tavoitteena on opetuksen laadun kehittäminen. Tavoitteena on, että arvioinnista muodostuu lukion opetus- ja oppimisprosessin ja sitä tukevien toimintojen jatkuva kehittämisprosessi, johon koko työyhteisö osallistuu.

Oppilaitoksen arviointi tulee mieltää kokonaisvaltaisesti. Arvioinnin tulee olla sekä ulkoista että sisäistä. Sekä ulkoinen että sisäinen arviointi voidaan jakaa karkeasti kahteen lohkoon 1) accountability = tulosvastuullisuus sekä 2) assessment = toiminnan prosessinomainen arviointi. Ensimmäiseen arvioinnin ulottuvuuteen liittyy oppilaitoksen vastuullisuus tuloksista opiskelijoille ja ylläpitäjälle. Toinen arvioinnin ulottuvuus on palautejärjestelmän osa, jolla on vahva laadullinen oppilaitoksen toimintaa ohjaava ja kehittävä funktio.

Lukion tasolla tulee luoda oppilaitoskohtainen itsearviointijärjestelmä, jolla näihin tavoitteisiin pyritään. Itsearviointille luodaan hyvät edellytykset jatkuvassa henkilökunnan ja opiskelijoiden välisessä kanssakäymisessä. Järjestelmällisimmin henkilökunnan itsearviointi tapahtuu vuosittain käytävissä kehityskeskusteluissa. Lukion arviointi tulee toteuttaa Salon sivistystoimen strategian sekä 2. asteen nuoria ja aikuisia sekä koulutusta koskevan strategian ja päätösten mukaisesti. Osaksi lukion itsearviointia tulee sisällyttää tavoitellun ja toteutuneen toimintakulttuurin arviointi. Arvioinnin tulee olla itsekritiittistä omien saavutusten ja oman aktiivisuuden arviointia. Tarvittaessa arviointiin käytetään myös erilaisia kyselyjä.

Itsearviointin lähtökohtana on kaupungin strategisen johtamisen välinen BSC (Balanced Scorecard = tasapainoitettu tuloskortisto). BSC:iin liittyy Salon sivistystoimessa neljä näkökulmaa: palvelujen järjestäminen ja tuotantotavat, asiakastyytyväisyys, talous, henkilöstö.

Jokainen näkökulma sisältää kriittiset menestystekijät ja mittarit, joilla näitä tekijöitä arvioidaan.

Salon sivistystoimi on valinnut kriittisiksi menestystekijöiksi seuraavat asiat:

Vaikuttavuus ja palvelukyky

1. Sivistystoimen palvelut tukevat jatkumoa lapsuudesta aikuisuuteen ja vanhuuteen
2. Elinikäisen oppimisen ja mielekkään elämän tukeminen
3. Lasten ja nuorten arvoperustan luominen hyvän aikuisuuden mahdollistamiseksi

Talous ja resurssit

1. Toimivat tilat tehokkaassa käytössä
2. Taloudellisesti tuotetut palvelut
3. Riittävät resurssit asiakaskeskeisen palvelun ja turvallisen toimintaympäristön varmistamiseksi

Prosessit ja rakenteet

1. Ennaltaehkäisevät toimintaperiaatteet
2. Kulttuuri-, kirjasto- ja liikuntapolku käytössä
3. Toimivat palvelujen tuottamismallit

Osaaminen ja henkilöstö

1. Taitava rekrytointi
2. Uudistava johtaminen ja esimiestyö
3. Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö

Sivistystoimen tasapainotettu tulokortisto on kuvattu liitteessä nro 1.

Lukio täydentää BSC –ohjausmallia lukiokoulutukseen laadittavalla laadunhallintajärjestelmällä..

Onnistumistaan analysoivan lukion tulee todentaa tuloksensa konkreettisin ja toimivin mittarein.

Tällaisia ovat esimerkiksi ylioppilaskirjoitukset, koulutuspiduudet, keskeyttäneet/läpäisseet, opiskelijoiden sijoittuminen jatko-opintoihin sekä koulutusresurssien määrä, kohdentaminen ja käytön tehokkuus. Opettamista on pyrittävä jatkuvasti kehittämään kannustamalla opettajia osallistumaan jatko- ja täydennyskoulutukseen. Jokaisen opettajan tulee pyrkiä kehittämään itseään opettajana myös työyhteisössä kollegoiden kanssa ja omaan alaan liittyvien tahojen, esimerkiksi yritysten tai toisentyyppisten oppilaitosten kanssa.

Oppilaitoksen ja koulutuksen laadun tehokkaalla arvioinnilla ja kehittämisellä pyritään vastaamaan yhteiskunnan koulutuspalvelujen tarpeen sekä laadullisiin että sisällöllisiin muutoksiin. Koulun opetussuunnitelmat ovat jatkuvasti kehittyvän toiminnan perusta. Koulujen opetussuunnitelmia arvioidaan ja uudistetaan tarvittaessa vuosittain vastaamaan koulutuksen ja yhteiskunnan uusiin haasteisiin.

8. TODISTUKSET JA NIIHIN MERKITTÄVÄT TIEDOT

Lukion koko oppimäärän suorittaneelle opiskelijalle annetaan päättötodistus. Kesken lukion oppimäärän suorittamista eroavalle opiskelijalle annetaan erotodistus, johon merkitään arvostelu suoritetuista opinnoista. Yhden

Lukiossa käytetään seuraavia todistuksia:

1. Lukion päättötodistus annetaan opiskelijalle, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän.
2. Todistus oppimäärän suorittamisesta annetaan, kun henkilö on suorittanut yhden tai useamman lukion oppiaineen oppimäärän.

3. Todistus lukiosta eroamisesta (erotodistus) annetaan opiskelijalle, joka eroaa lukiosta ennen lukion koko oppimäärän suorittamista

Lukion todistusten tulee sisältää seuraavat tiedot:

- todistuksen nimi
- koulutuksen järjestäjän nimi
- oppilaitoksen nimi
- opiskelijan nimi ja henkilötunnus
- suoritettut opinnot
- todistuksen antamispäivämäärä ja rehtorin allekirjoitus
- tiedot oppilaitoksen todistuksenanto-oikeudesta
- arvosana-asteikko
- selvitys kielten oppimäärästä

ÄO/M = äidinkielenomainen oppimäärä toisessa kotimaisessa kielessä (ruotsi/suomi)

S2/R2 = suomi/ruotsi toisena kielenä vieraskielisille opiskelijoille

A = perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 alkaneen kielen oppimäärä

B1 = perusopetuksen vuosiluokilla 7–9 alkaneen yhteisen kielen oppimäärä

B2 = perusopetuksen vuosiluokilla 7–9 alkaneen valinnaisen kielen oppimäärä

B3 = lukiossa alkaneen valinnaisen kielen oppimäärä

Suomi/ruotsi toisena kielenä vieraskielisille opiskelijoille (S2/R2) merkitään todistuksessa äidinkielen ja kirjallisuuden kohtaan.

Mikäli opiskelijan opiskelema oma äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame, se kirjataan soveltaviin opintoihin omaksi kohdaksi otsikolla "Muu opiskelijan äidinkieli".

Lukion päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta merkitään opiskelijan opiskelemat oppiaineet, niissä suoritettujen kurssien määrä sekä kunkin oppiaineen arvosana sanallisesti ja numeroin (esimerkiksi: kiitettävä...9) tai merkintä oppiaineen hyväksytystä suorittamisesta (suoritettu).

Päättötodistukseen ja todistukseen oppimäärän suorittamisesta kuuluu myös kohta lisätietoja. Tähän kohtaan merkitään päättötodistuksen liitteenä annettavat ja sitä täydentävät todistukset erillisistä näytöistä, kuten esimerkiksi suoritettut lukiodiplomit, suullisen kielitaidon kokeet sekä erittely muissa oppilaitoksissa suoritetuista lukion oppimäärään kuuluneista opinnoista, jotka eivät ole mukana oppiaineiden oppimäärien yhteydessä.

Mikäli opiskelija on opiskellut yli puolet oppiaineen oppimäärän kursseista muulla kuin koulun varsinaisella opetuskielellä, tulee siitä tehdä merkintä todistuksen lisätietoihin.

Lukion erotodistukseen merkitään oppiaineet ja niissä suoritettut kurssit sekä kunkin kurssin arvosana tai merkintä kurssin suorittamisesta (suoritettu/hylätty).

Lukiossa pidetään opiskelijan opinnoista tiedostoa, josta ilmenevät suoritettut kurssit ja niiden arvosanat.

Lukion koko oppimäärän suorittamisesta ei anneta yhteistä arvosanaa oppiaineiden arvosanojen keskiarvona eikä muullakaan tavalla. Todistukseen merkitään opiskelijan suorittama kokonaiskurssimäärä.

Lukiokoulutuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.